

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

ПОТЕНЦІАЛ І РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

Методичні вказівки

**до виконання контрольної і самостійної робіт
та проведення практичних занять**

*(для студентів 4-5 курсів заочної форми навчання
галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво»,
напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»)*

**Харків
ХНАМГ
2011**

Потенціал і розвиток підприємства: методичні вказівки до виконання контрольної і самостійної робіт та проведення практичних занять (для студентів 4-5 курсів заочної форми навчання галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво», напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Т. А. Пушкар, В. Г. Федорова. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 117 с.

Укладачі: к.е.н., доц. Т. А. Пушкар, В. Г. Федорова

Рецензент: к.е.н., доц. А. І. Базецька

Рекомендовано кафедрою економіки підприємства в міському господарстві факультету післядипломної освіти і заочного навчання, протокол №1 від «30» серпня 2011 року.

ЗМІСТ

	Стор.
1. Самостійна робота студента за змістовими модулями	5
2. Розгорнутий зміст навчальної дисципліни	7
3. Система поточного й підсумкового контролів знань студентів	19
4. Тестовий контроль для перевірки знань з дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»	23
5. Загальні вимоги до викладу й оформлення контрольної роботи	44
6. Склад і порядок добору матеріалу для написання контрольної роботи	47
6.1. Теоретична частина	47
6.2. Практична частина	50
7. Практичні заняття за модулями	57
7.1. Практичне заняття №1 (одна академічна година) МОДУЛЬ 1.1. Потенціал сучасних підприємств	57
7.2. Практичне заняття №2 (одна академічна година) МОДУЛЬ 1.2. Формування потенціалу підприємства	58
7.3. Практичне заняття №3 (дві академічні години) МОДУЛЬ 1.3. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства та методичні підходи до його оцінки	64
7.4. Практичне заняття №4 (чотири академічні години) МОДУЛЬ 1.4. Особливості поелементної оцінки ринкової вартості потенціалу підприємства	71
8. Задачі за модулями для самостійного розв’язання у вільний час	84

8.1.	МОДУЛЬ 1.3. Конкуреноспроможність потенціалу підприємства та методичні підходи до його оцінки	84
8.2.	МОДУЛЬ 1.4. Особливості поелементної оцінки ринкової вартості потенціалу підприємства	91
9.	Основні формули до розв’язання задач	100
10.	Глосарій	107
11.	Питання для підготовки до іспиту з курсу	
	«Потенціал і розвиток підприємства»	112
	Список джерел	115
	Додаток А	117

1. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ

Самостійна навчальна робота над навчальною дисципліною «Потенціал і розвиток підприємства» це форма організації навчального процесу студентів за відсутності безпосереднього контакту з викладачем у позааудиторний час. Самостійна навчальна робота студента є обов'язковою частиною навчального процесу.

Самостійна навчальна робота розрахована на формування практичних навичок у роботі студентів зі спеціальною літературою, орієнтація їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення набутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем функціонування й розвитку підприємства.

Таблиця 1.1 - Самостійна навчальна робота студента

Форми самостійної роботи (за змістовими модулями)	Години	Форма звітності
ЗМ 1. Потенціал сучасних підприємств	10	
1. Огляд основних і додаткових джерел	2	Конспект
2. Ведення термінологічного словника	1	Текст словника (глосарію)
3. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	3	Відповіді в зошиті для практичних занять
4. Виконання контрольної роботи	4	Контрольна робота
ЗМ 2. Формування потенціалу підприємства	12	
1. Огляд основних і додаткових джерел	2	Конспект
2. Ведення термінологічного словника	1	Текст словника (глосарію)
3. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	3	Відповіді в зошиті для практичних занять
4. Виконання контрольної роботи	6	Контрольна робота
ЗМ 3. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства та методичні підходи до його оцінки	60	
1. Огляд основних і додаткових джерел	4	Конспект
2. Ведення термінологічного словника	2	Текст словника (глосарію)
3. Самостійний розгляд питань теми «Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства»	4	Конспект

1	2	3
4. Побудова аналітичних порівняльних таблиць за темою «Порівняння підходів до оцінки потенціалу підприємства»	4	Конспект
4. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	10	Відповіді в зошиті для практичних занять
5. Виконання контрольної роботи	36	Контрольна робота
ЗМ 4. Особливості поелементної оцінки ринкової вартості потенціалу підприємства	80	
1. Огляд основних і додаткових джерел	6	Конспект
2. Ведення термінологічного словника	2	Текст словника (глосарію)
3. Самостійний розгляд питань тем «Нематеріальні активи підприємства і методи їх оцінювання»; «Прикладні аспекти оцінювання потенціалу підприємства»	14	Конспект
4. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	18	Відповіді в зошиті для практичних занять
5. Виконання контрольної роботи	40	Контрольна робота
РАЗОМ	162	

Теми, винесені на самостійний розгляд студентів затверджені протоколом кафедри № 1 від 30.08. 2011 р.

Самостійна робота студентів з навчальної дисципліни передбачає:

- підготовку до аудиторних занять;
- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем або питань змістового модуля, зокрема теоретичного змісту, передбачених програмою дисципліни для самостійного опрацювання;
- поглиблене вивчення джерел із запропонованої теми та пошук додаткової інформації, зокрема на електронних носіях;
- виконання контрольної роботи;
- підготовку до всіх видів контрольних завдань, зокрема до іспиту.

Є наступні форми контролю самостійної роботи:

- вирішення ситуаційних завдань;
- конспект, виконаний відповідно до результатів самостійної роботи за темами змістового модуля;
- ведення глосарію в конспекті;
- виконання письмової контрольної роботи;
- захист контрольної роботи;
- тестування.

2. РОЗГОРНУТИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.1. Потенціал сучасних підприємств

Тема 1. Сутнісна характеристика потенціалу підприємства

Питання лекції:

- потенціал підприємства як економічна категорія.

Ключові поняття:

Потенціал. Потенціал як економічна категорія. Економічний потенціал. Потенціал підприємства. Модель потенціалу підприємства. Напрямки прояву потенціалу підприємства.

Питання для самоконтролю до теми 1:

1. Назвіть класифікацію видових проявів потенціалу підприємства.
2. Назвіть характерні риси потенціалу підприємства.

Тема 2. Структура та графоаналітична модель потенціалу підприємства

Питання лекції:

- структура потенціалу підприємства;

- графоаналітична модель потенціалу підприємства.

Ключові поняття:

Структура потенціалу підприємства. Блочно - модульна структуризація. Ресурсна концепція потенціалу підприємства. Технічні ресурси. Технологічні ресурси. Кадрові ресурси. Просторові ресурси. Інформаційні ресурси. Ресурси організаційної структури системи управління. Фінансові ресурси. Об'єктивні складові потенціалу. Суб'єктивні складові потенціалу підприємства.

Питання для самоконтролю до теми 2:

1. Охарактеризуйте блочно-модульну структуризацію потенціалу підприємства.
2. Назвіть видові прояви потенціалу підприємства.
3. Назвіть складові потенціалу підприємства.
4. Охарактеризуйте складові потенціалу підприємства.
5. Особливості графоаналітичної моделі потенціалу підприємства.

Змістовий модуль 1.2. Формування потенціалу підприємства

Тема 3. Формування потенціалу підприємства

Питання лекції:

- потенціал підприємства як економічна система;
- загальні засади формування потенціалу підприємства;
- модель формування потенціалу підприємства;
- фактори та передумови динамічного розвитку потенціалу підприємства.

Ключові поняття:

Система. Потенціал підприємства як економічна система. Цілісність потенціалу як системи. Ефект синергії. Паретоефективність. Комунікативність потенціалу. Здатність до розвитку. Процес формування потенціалу. Системний підхід до формування потенціалу. Маркетинговий підхід до формування потенціалу. Функціональний підхід. Відтворювальний підхід. Нормативний

підхід. Комплексний підхід до формування потенціалу підприємства. Зовнішні фактори формування потенціалу. Внутрішні фактори формування та розвитку потенціалу. Модель формування потенціалу підприємства.

Питання для самоконтролю до теми 3:

1. Назвіть характерні риси розвитку потенціалу підприємства.
2. Дайте визначення потенціалу підприємства як економічної системи.
3. Сутність процесу формування потенціалу підприємства.
4. Назвіть загальні підходи до формування потенціалу підприємства.
5. Основні принципи цільового планування потенціалу підприємства.
6. Охарактеризуйте ефект синергії щодо потенціалу підприємства.
7. Назвіть основні форми прояву ефекту синергії під час формування потенціалу підприємства.
8. Охарактеризуйте особливості формування потенціалу підприємства залежно від специфіки підприємницької діяльності.

Тема 4. Особливості формування виробничого потенціалу підприємства

Питання лекції:

- сутність і методологія визначення виробничого потенціалу підприємства;
- техніко-організаційна модель формування виробничої потужності.

Ключові поняття: Виробничий потенціал підприємства. Основна мета виробництва. Зміст виробничої функції. Еластичність функції. Виробнича потужність. Профіль виробничої системи.

Питання для самоконтролю до теми 4:

1. Охарактеризуйте виробничий потенціал підприємства.
2. Методологія виробничого потенціалу підприємства.
3. Розкрийте властивості виробничої функції Кобба-Дугласа.
4. Формування виробничих потужностей підприємства.
5. Техніко-організаційна модель формування виробничих потужностей.

Тема 5. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства

Питання лекції:

- конкурентоспроможність потенціалу підприємства та її рівні;
- методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства;
- прикладні моделі оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства.

Ключові поняття:

Конкуренція. Конкурентоспроможність. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства. Конкурентні сили. Діагностика конкурентних сил. Модель п'яти сил конкуренції М. Портера. Конкурентна перевага. Методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Метод різниць. Метод рангів. Метод балів. Стратегічний аналіз конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Метод STEP-аналізу. Метод SWOT-аналізу. Метод SPACE-аналізу. Метод аналізу GAP. PIMS-аналіз. Метод вивчення профілю об'єкта.

Питання для самоконтролю до теми 5:

1. Назвіть рівні конкурентоспроможності підприємства.
2. Назвіть особливості конкурентоспроможності потенціалу підприємства.
3. Назвіть основні класифікації методів оцінки конкурентоспроможності потенціалу
4. Методи діагностики конкурентних сил.
5. Сутність індикаторного методу оцінки потенціалу підприємства.
6. Основні принципи методу експертних оцінок потенціалу підприємства.
7. Метод набору конкурентоспроможних елементів.
8. Назвіть основні принципи побудови профілю об'єкта.

Тема 6. Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства

Питання лекції:

- особливості потенціалу підприємства як об'єкта оцінки;
- поняття вартості та її модифікації;
- принципи оцінки вартості підприємства.

Ключові поняття:

Особливості потенціалу підприємства як об'єкта оцінки. Вартість. Ринкова вартість. Неринкові види вартості. Споживча вартість. Інвестиційна вартість. Спеціальна вартість. Страхова вартість. Оподатковувана вартість. Заставна вартість. Залишкова вартість. Вартість діючого підприємства. Ліквідаційна вартість. Принципи оцінки потенціалу підприємства. Фактори виробництва і їхня компенсація. Принципи, пов'язані з уявленням власника про майно. Принципи, пов'язані з експлуатацією майна. Принципи, пов'язані з ринковим середовищем. Принцип найбільш ефективного використання.

Питання для самоконтролю до теми 6:

1. Назвіть особливості потенціалу як об'єкта оцінки.
2. Правові засади механізму оцінки в Україні.
3. Сутність вартості і її основні класифікації.
4. Назвіть основні види вартості.
5. Охарактеризуйте основні принципи оцінки потенціалу підприємства.
6. Охарактеризуйте принципи оцінки, пов'язані з уявленням власника про майно.
7. Охарактеризуйте принципи, пов'язані з умовами ринкового середовища.

Тема 7. Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства

Питання лекції:

- загальна характеристика методичних підходів до оцінки вартості потенціалу підприємства;

- шість функцій грошової одиниці (складного відсотка);
- класифікаційна характеристика інформації, яка бере участь в оцінці потенціалу підприємства.

Ключові поняття:

Грошовий потік. Часова оцінка грошових потоків. Ризик. Ставка доходу на інвестиції. Майбутня вартість одиниці. Поточна вартість одиниці. Поточна вартість ануїтету. Періодичний внесок на погашення позики. Майбутня вартість ануїтету. Періодичний внесок до фонду нагромадження. Доходний підхід до оцінки потенціалу підприємства. Ставка дисконту. Ставка капіталізації. Порівняльний підхід до оцінки потенціалу підприємства. Майновий підхід до оцінки потенціалу підприємства.

Питання для самоконтролю до теми 7:

1. Сутність часової оцінки грошових потоків.
2. Назвіть основні принципи визначення поточної вартості ануїтету.
3. Сутність коефіцієнта капіталізації.
4. Охарактеризуйте методику розрахунку коефіцієнту капіталізації при проведенні оцінки потенціалу підприємства.
5. Охарактеризуйте економічну функцію з шести функцій грошової одиниці.
6. Назвіть методи розрахунку ставки за дисконтом.

Змістовий модуль 1.4. Особливості поелементної оцінки ринкової вартості потенціалу підприємства

Тема 8. Оцінювання вартості земельної ділянки, будівель, споруд

Питання лекції:

- особливості нерухомого майна як об'єкта оцінки;
- порядок організації грошової оцінки землі по Україні;
- оцінка вартості землі;
- оцінка вартості будівель і споруд.

Ключові поняття:

Нерухоме майно. Земля. Будинки та споруди як об'єкти нерухомого майна. Нормативно – грошова оцінка земельних ділянок. Експертна оцінка земельних ділянок. Оцінка вартості землі. Земельна рента. Капіталізація рентного доходу. Прямая й непряма капіталізація. Метод зіставлення цін продажу на подібні ділянки. Фактори, що впливають на вартість земельної ділянки. Метод залишку для землі. Метод середньозваженого коефіцієнта капіталізації. Метод розбивки земельної ділянки. Оцінка вартості будівель і споруд. Метод капіталізації доходів. Метод дисконтованих грошових доходів. Вартість реверсії. Відновлювальна вартість. Вартість заміщення. Фізичний знос. Функціональний знос. Зовнішній знос. Метод "терміну життя". Метод порівняння продажів. Поправки ціни об'єкта продажу. Метод валового рентного мультиплікатора.

Питання для самоконтролю до теми 8:

1. Назвіть особливості землі як об'єкта оцінки.
2. Сутність нормативної грошової оцінки землі.
3. Назвіть основні методи оцінки вартості земельних ділянок, будівель і споруд.
4. Принципи експертної грошової оцінки земельних ділянок.
5. Охарактеризуйте метод капіталізації доходів під час оцінки вартості будівель і споруд
6. Наведіть класифікацію об'єктів нерухомості.

Тема 9. Оцінювання ринкової вартості машин та обладнання

Питання лекції:

- необхідність і об'єкти оцінки технічного потенціалу підприємства;
- класифікація об'єктів оцінки;
- використання доходного підходу під час оцінки машин та обладнання;
- витратний підхід до оцінки машин та обладнання;
- порівняльний підхід в оцінці машин та обладнання.

Ключові поняття:

Техніко-технологічний потенціал підприємства. Цілі оцінки машин та обладнання. Силові й робочі машини та обладнання. Енергетичне обладнання. Інформаційне обладнання. Транспортні засоби. Виробничий і господарський інвентар. Доходний підхід до оцінки машин і обладнання. Вартість відновлення. Вартість заміщення. Метод розрахунку за ціною однорідного об'єкта. Метод за агрегатним розрахунком. Трендовий метод оцінки. Метод ринкових порівнянь.

Питання для самоконтролю до теми 9:

1. Об'єкти, цілі й особливості оцінки машин та обладнання.
2. Назвіть класифікацію об'єктів оцінки за певним напрямком.
3. Назвіть основні принципи ідентифікації машин та обладнання в оціночній практиці.
4. Дайте визначення видів зносу машин та обладнання.
5. Сутність методу розрахунку за ціною однорідного об'єкта.
6. Сутність індексного методу оцінки.

Тема 10. Нематеріальні активи та методи їх оцінювання

Питання лекції:

- сутність і класифікація нематеріальних активів підприємства;
- особливості оцінки вартості нематеріальних активів;
- доходний підхід до оцінки вартості нематеріальних активів;
- застосування витратного підходу для оцінки деяких видів нематеріальних активів.

Ключові поняття:

Нематеріальні активи. Інтелектуальна власність. Об'єкти інтелектуальної власності (ОІВ). Майнові права. Відкладені витрати. Гудвіл. Особливості вартісної оцінки нематеріальних активів. Дохідний підхід відповідно до оцінки

нематеріальних активів. Метод надлишкового прибутку. Метод виграшу в собівартості. Метод звільнення від роялті. Метод вихідних витрат. Метод відновлювальної вартості. Метод порівняння продажів.

Питання для самоконтролю до теми 10:

1. Сутність інтелектуальної власності.
2. Наведіть класифікацію нематеріальних активів за правовою ознакою.
3. Наведіть класифікацію нематеріальних активів за ознакою цілісності.
4. Визначте роль і значення нематеріальних активів у господарській діяльності підприємства.
5. Охарактеризуйте застосування підходів до оцінки нематеріальних активів та ОІВ.
6. Назвіть методи доходного підходу до оцінки нематеріальних активів.

Тема 11. Трудовий потенціал підприємства й методи його оцінювання

Питання лекції:

- сутність кадрового потенціалу підприємства;
- особливості вартісної оцінки кадрового потенціалу;
- ефективність використання кадрового потенціалу.

Ключові поняття:

Кадровий потенціал. Складові кадрового потенціалу. Кількісні показники кадрового потенціалу. Якісні показники кадрового потенціалу. Індивідуальні професійні характеристики. Цілі вартісної оцінки кадрового потенціалу. Витратний і дохідний підхід до оцінки кадрового потенціалу. Ефективність використання кадрового потенціалу.

Питання для самоконтролю до теми 11:

1. Дайте визначення трудового потенціалу підприємства.
2. Наведіть класифікацію видових проявів трудового потенціалу підприємства.
3. Охарактеризуйте одиниці виміру трудового потенціалу.

4. Визначте структуру трудового потенціалу.

5. Назвіть методи оцінки ефективності використання кадрового потенціалу.

6. Розкрийте сутність витратної концепції до оцінки вартісного потенціалу.

Тема 12. Оцінювання вартості бізнесу

Питання лекції:

- необхідність та особливості оцінки вартості бізнесу;
- доходний підхід до оцінки вартості бізнесу;
- порівняльний (аналоговий) підхід до оцінки вартості бізнесу;
- майнові методи оцінки вартості бізнесу.

Ключові поняття:

Необхідність оцінки. Майновий комплекс підприємства. Майновий потенціал вартості. Дохідний підхід до визначення вартості бізнесу. Майновий підхід. Метод дисконтування грошових потоків і капіталізації прибутку. Метод прямої капіталізації. Грошовий потік, що генерується всім інвестованим капіталом. Методи, засновані на аналізі надприбутку. Метод економічної доданої вартості. Технологія застосування порівняльного підходу до оцінки вартості підприємства. Метод компанії - аналога. Метод угод. Метод галузевих коефіцієнтів. Інтервальні мультиплікатори. Моментні мультиплікатори. Ліквідаційна вартість. Упорядкована ліквідаційна вартість. Примусова ліквідаційна вартість. Ліквідаційна вартість припинення існування активів підприємства.

Питання для самоконтролю до теми 12:

1. Охарактеризуйте загальну модель оцінки вартості бізнесу.
2. Назвіть основні методи оцінки вартості бізнесу.
3. Назвіть переваги й недоліки підходів до оцінки вартості бізнесу.
4. Основні принципи методу прямої капіталізації.

Тема 13. Прикладні аспекти оцінювання потенціалу підприємства

Питання лекції:

- особливості оцінки потенціалу підприємства для моніторингу поточних можливостей;
- спеціальні випадки застосування оцінки підприємства.

Ключові поняття:

Моніторинг поточних можливостей. Базові принципи моніторингу. Моделювання потенціалу підприємства. Спеціальні випадки застосування оцінки потенціалу підприємства.

Питання для самоконтролю до теми 13:

1. Назвіть складові процесу організації моніторингу.
2. Назвіть особливості оцінки потенціалу підприємства для моніторингу поточних можливостей.
3. Назвіть спеціальні випадки оцінки потенціалу.
4. Назвіть особливості оцінки підприємства під час приватизації.
5. Охарактеризуйте санаційні заходи, що змінюють вартість підприємства.

Тема 14. Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови

Питання лекції:

- поняття розвиток;
- типологія розвитку суб'єкта підприємництва.

Ключові поняття:

Розвиток. Розвиток суб'єкта господарювання.

Питання для самоконтролю до теми 14

1. Розкрийте поняття «розвиток».
2. Охарактеризуйте типи розвитку суб'єкта підприємництва.

Тема 15. Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу

Питання лекції:

- методичний інструментарій можливостей розвитку підприємства.

Ключові поняття:

Визначення напрямків дослідження потенційних можливостей розвитку. Формування системи об'єктів дослідження/, що характеризують можливості розвитку підприємства. Проведення експертної оцінка можливостей розвитку підприємств. Визначення значущості окремих напрямів дослідження можливостей розвитку підприємства для його виживання. Узагальнення індивідуальних оцінок перспектив розвитку підприємства.

Питання для самоконтролю до теми 15:

1. Оцінити потенційні можливості розвитку підприємства.
2. Оцінити перспективи розвитку фінансових ресурсів торговельного підприємства.
3. Дати визначення поняттю „власний вектор”.

3. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО Й ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛІВ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Система оцінювання знань, умінь і навичок студентів враховує види занять, які (згідно з програмою навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства») передбачають лекційні та практичні заняття, а також самостійну роботу й виконання індивідуальних завдань (контрольної роботи).

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль.

Перевірка й оцінювання знань студента проводяться в наступних формах:

1. Оцінювання знань студента під час практичних занять.
2. Виконання контрольної роботи.
3. Проведення підсумкового тестування.
4. Проведення письмового іспиту.

Оцінювання знань студента під час практичних занять має на меті перевірку рівня його підготовленості до виконання конкретної роботи.

Об'єктами поточного контролю є:

а) системність, активність і результативність роботи протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни;

б) відвідування занять;

в) виконання завдань до самостійного опрацювання;

г) рівень виконання модульних завдань.

Оцінювання проводиться за національною шкалою за наступними критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

- ознайомлення з рекомендованими джерелами, а також із сучасними джерелами з питань, що розглядаються;

- уміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду виробничих ситуацій, розв'язання задач, проведення розрахунків при виконанні завдань, винесених на самостійне опрацювання, і завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

- логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, узагальнення інформації та підбиття висновків. Оцінка «відмінно» ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність однієї складової знижує оцінку на відповідну кількість балів.

Під час оцінювання практичних завдань увага приділяється також якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних робіт викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась вимога не дотримана, то, на розсуд викладача, оцінка знижується.

Робота студентів на практичних заняттях оцінюється за 4-бальною системою.

Контрольна робота оцінюється за наступними критеріями:

- самостійністю виконання;
- логічністю та деталізацією плану;
- повнотою і глибиною розкриття теми;
- наявністю ілюстрацій (таблиць, рисунків, схем тощо);
- кількістю використаних джерел (не менше десяти);
- використанням цифрової інформації й відбиттям практичного досвіду;
- якістю оформлення.

Проведення підсумкового тестування призначається на кінець вивчення навчальної дисципліни. Під час проведення тестування визначається рівень теоретичних знань студента із питань навчальної дисципліни.

Тестові завдання охоплюють провідні теми, що вивчаються в межах навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства», і групуються за

двома модулями, кожен з яких складається з тестових завдань різного рівня складності.

Формат тестових завдань поділяється на:

- завдання закритої форми з запропонованими відповідями, із яких обирають одну правильну;
- завдання відкритої форми з вільно конструйованими відповідями.

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують наступні форми та методи контролю й оцінювання знань:

- підсумковий контроль за змістовими модулями;
- складання іспиту.

Оцінку знань студентів з дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства» здійснюють відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП), що є українським варіантом ECTS. Ця система базується на здійсненні поточного контролю на аудиторному занятті відповідно до його форми (лекційної, практичної).

Підсумковою оцінкою поточного контролю є оцінка за модуль, тобто реалізується принцип модульного обліку знань студентів.

Навчальним планом із дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства» передбачено складання іспиту. Для оцінювання знань використовують чотирибальну національну шкалу.

Проведення письмового іспиту здійснюється й оцінюється за двома складовими: лекційною (теоретичною) та практичною (розрахункові завдання) частинами. Для цього білети мають два теоретичні запитання й одну практичну задачу. Може бути також використано тестове завдання (за вибором студентів).

Умовою допуску до іспиту є позитивні оцінки з поточного контролю знань за змістовими модулями.

Знання оцінюються за 4-бальною системою за національною шкалою (контрольна робота) або за системою оцінювання за шкалою ECTS (тестові завдання) (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Шкала перерахунку оцінок результатів контролю знань студентів

Оцінка за національною шкалою	Визначення назви за шкалою ECTS	ECTS оцінка
ВІДМІННО	Відмінно – відмінне виконання з незначними помилками.	A
ДОБРЕ	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	B
	Добре – загалом правильна робота з певною кількістю грубих помилок.	C
ЗАДОВІЛЬНО	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків.	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії.	E
НЕЗАДОВІЛЬНО	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перекласти тест.	FX*
	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням змістового модуля.	F**

* із можливістю повторного складання.

** з обов'язковим повторним прослуховуванням курсу

4. ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «Потенціал і розвиток підприємства»

Кожен студент повинен у вільний від занять час перевірити рівень своїх знань із навчальної дисципліни за усіма представленими варіантами.

Варіант 1

1. Характер і гнучкість управлінської системи, швидкість проходження управлінських впливів на підприємстві визначає його:

- a. Потенціал організаційної структури системи управління.
- b. Трудовий потенціал.
- c. Потенціал організаційної культури.
- d. Маркетинговий потенціал.

2. Які з перелічених методів є графоаналітичними?

- a. Індексний метод.
- b. Метод зваженого показника.
- c. «квадрат потенціалу».
- d. PEST — аналіз.

3. Що є головною метою стратегічного аналізу зовнішнього середовища організації:

- a. Інформація про можливості, яку треба враховувати при формулюванні місії організації.
- b. Інформація про загрози, яку треба враховувати при розробці продуктово-маркетингової стратегії організації.
- c. Інформація про загрози й можливості, яку треба враховувати при прийнятті всіх ключових стратегічних рішень.
- d. Інформація про сильні й слабкі сторони організації, яку треба враховувати при прийнятті всіх ключових стратегічних рішень.

4. Вартість бізнесу (підприємства) для конкретного інвестора, заснована на його планах, називається:

- a. Вартістю діючого підприємства.
- b. Обґрунтованою ринковою вартістю.
- c. Балансовою вартістю.
- d. Інвестиційною вартістю.

5. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства залежить від:

- a. Рівня конкурентоспроможності його складових елементів.
- b. Галузі, до якої належить підприємство.
- c. Масштабів діяльності підприємства.
- d. Місцезнаходження підприємства.

6. Основними методами дохідного підходу оцінки потенціалу підприємства є:

- 1) метод капіталізації;
 - 2) метод чистих активів;
 - 3) метод угод;
 - 4) метод дисконтованих грошових потоків;
 - 5) метод ринку капіталу;
 - 6) метод ліквідаційної вартості;
 - 7) метод галузевих коефіцієнтів.
- a. Відповіді: 3, 5, 7.
 - b. Відповіді 1, 4.
 - c. Відповіді: 2, 6.
 - d. Усі перелічені.

7. Яка функція грошової одиниці показує майбутню вартість серії регулярних однакових платежів за певний період за установленої відсоткової ставки?

- a. Коефіцієнт відшкодування капіталу.
- b. Поточна вартість грошової одиниці.
- c. Коефіцієнт амортизації грошової одиниці.
- d. Нагромадження грошової одиниці за період.

8. Який з підходів до оцінки потенціалу підприємства потребує окремої оцінки вартості землі?

- a. Ринковий.
- b. Витратний.
- c. Дохідний.
- d. Усі перелічені.

9. Метод надлишкових прибутків базується на:

a. Припущенні, що надлишкові прибутки підприємство отримує за рахунок невідбитих у балансі нематеріальних активів.

b. Припущенні, що приріст вартості компанії порівняно з вартістю капіталу, трудових і земельних ресурсів, залучених до господарського обігу, формується за рахунок нематеріальних активів.

c. Залежності вартості від часу.

d. Визначенні різниці між грошовими потоками, отриманими від використання нематеріального активу, та грошовими потоками без його використання.

10. Чистий прибуток підприємства - об'єкта оцінки за останній звітний період становить 15 тис. дол. Ціна продажу аналогічного об'єкта – 200 тис. дол., а його чистий прибуток за аналогічний період склав – 20 тис. дол. Отже, вартість об'єкта оцінки складе:

- a. 200 тис. дол..
- b. 250 тис. дол..
- c. 150 тис. дол..
- d. 100 тис. дол.

Варіант 2

1. Потенціал підприємства - це:

a. Сукупність ресурсів підприємства, що забезпечують досягнення певних результатів.

b. Здатність управління забезпечувати досягнення цілей діяльності підприємства за рахунок використання матеріальних ресурсів.

c. Можливості підприємства щодо досягнення поставлених цілей за найбільш ефективного використання його ресурсів.

d. Сукупність ресурсів, які створюють певний ефект для зацікавлених сторін.

2. Характер виробничих приміщень підприємства визначає його:

- a. Технічний потенціал.
- b. Технологічний потенціал.
- c. Просторовий потенціал.
- d. Фінансовий потенціал.

3. До об'єктних складових потенціалу підприємства зараховують:

- a. Виробничий потенціал.
- b. Науково-технічний потенціал.
- c. Управлінський потенціал.
- d. Маркетинговий потенціал.

4. Внутрішнє середовище організації – це:

- a. Середовище безпосередніх контактів із фірмою.
- b. Середовище непрямих контактів фірми.
- c. Сукупність наступних основних елементів: виробництво, маркетинг, фінанси, організаційна структура, персонал.
- d. Усі визначення хибні.

5. Результатом формування маркетингового потенціалу підприємства є:

- a. Потенційний обсяг чистого прибутку підприємства.
- b. Потенційний обсяг продажів.
- c. Потенційний обсяг продукції, що випускається.
- d. Обсяг фінансових ресурсів, авансованих в інвестиційну, фінансову й господарську діяльність підприємства.

6. Який із наведених нижче методів оцінки вартості бізнесу використовується в межах порівняльного підходу?

- a. Метод чистих активів.
- b. Метод вартості заміщення.
- c. Метод економічного прибутку.
- d. Метод аналогового продажу чи ринку капіталу.

7. До інтервальних мультиплікаторів не належить:

- a. Ціна / прибуток.
- b. Ціна / балансова вартість активів.
- c. Ціна / дивідендні виплати.
- d. Ціна / грошовий потік.

8. Будівлі — це:

- a. Будівельні об'єкти, призначені для здійснення спеціальних технічних процесів, а також усього комплексу супровідних процесів.
- b. Частина архітектурного комплексу, обмежена будівельними елементами, з визначеними функціонально-технічними параметрами.
- c. Сукупність будівельних елементів і конструкційних рішень, яка визначає можливість об'єкта виконувати корисні функції у господарському процесі.
- d. Інженерно-архітектурні споруди, де створюються (використовуються) приміщення для здійснення бізнес-процесів підприємства.

9. Знецінення об'єкта внаслідок невідповідності його техніко-економічного рівня вимогам сучасного виробництва називається:

- a. Фізичний знос.
- b. Технологічне старіння.
- c. Економічне старіння.
- d. Функціональне старіння.

10. Який тип одиниць із наведених нижче не використовується для виміру трудового потенціалу:

- a. Часовий.
- b. Натуральний.
- c. Вартісний.
- d. Якісний.

Варіант 3

1. Термін «потенціал» у перекладі з латинської мови означає:

- a. Резерви.
- b. Наявні можливості.
- c. Приховані можливості.
- d. Запаси.

2. Здатність потенціалу підприємства забезпечувати стійкість підприємства до впливів зовнішнього середовища визначається його:

- a. Розміром.
- b. Структурою.
- c. Ієрархічністю.
- d. Адаптивністю.

3. Мірилом того, наскільки потенційний покупець буде готовий заплатити за оцінювану вартість, є:

- a. Ціна.
- b. Вартість.
- c. Витрати.
- d. Собівартість.

4. Який вектор, що утворює квадрат потенціалу за однойменним графоаналітичним методом, є результативним і характеризує успішність функціонування підприємства?

- a. Виробництво, розподіл і збут продукції.
- b. Маркетинг.
- c. Організаційна структура та менеджмент.
- d. Фінанси.

5. PEST - аналіз використовується при дослідженні:

- a. Зовнішнього середовища.
- b. Внутрішнього середовища.
- c. Зовнішнього й внутрішнього середовища.
- d. Усі варіанти хибні.

6. Основними методами порівняльного підходу до оцінки потенціалу підприємства є:

- 1) метод капіталізації;
- 2) метод чистих активів;
- 3) метод угод;
- 4) метод дисконтованих грошових потоків;
- 5) метод ринку капіталу;
- 6) метод ліквідаційної вартості;
- 7) метод галузевих коефіцієнтів.

- a. Відповіді: 3, 5, 7.
- b. Відповіді 1, 4.
- c. Відповіді: 2, 6.
- d. Усі перелічені.

7. Нормативна оцінка вартості земельних ділянок, будівель і споруд базується на:

- a. Аналізі ринкових умов здійснення угод купівлі-продажу.
- b. Урахуванні стратегічних орієнтирів розвитку підприємства.
- c. Використанні офіційно затверджених інструктивно-методичних документів.
- d. Комбінуванні витратних, результатних і порівняльних методик оцінки.

8. Визначити коефіцієнт фізичного зносу верстата, якщо відомо, що термін його економічного життя складає 10 років, а на момент оцінки він відпрацював 4,5 роки:

- a. 55 %.
- b. 60 %.
- c. 45 %.
- d. 35 %.

9. До якої зі статей, переважно не вносяться виправлення під час корегування балансу з метою визначення вартості чистих активів:

- a. Основні засоби.
- b. Дебіторська заборгованість.
- c. Запаси.
- d. Грошові кошти.

10. Вартість гудвілу розраховують:

- a. Множенням середньогалузевої прибутковості власного капіталу на величину власного капіталу.
- b. Множенням середньогалузевої прибутковості активів на величину активів.
- c. З нормалізованого прибутку віднімають очікуваний прибуток.
- d. Розподілом надлишкового прибутку на коефіцієнт капіталізації.

Варіант 4

1. Технології, наявність конкурентоспроможних ідей, наукові розробки визначають:

- a. Кадровий потенціал підприємства.
- b. Технічний потенціал підприємства.
- c. Просторовий потенціал підприємства.
- d. Технологічний потенціал підприємства.

2. До елементів зовнішнього середовища підприємства зараховують:

- a. Виробництво.
- b. Фінанси.
- c. Конкурентів.
- d. Кадри.

3. Що є головною ціллю стратегічного аналізу внутрішнього середовища організації?

- a. Інформація про можливості, яку треба враховувати при формулюванні місії організації.

b. Інформація про загрози, яку треба враховувати при розробці продуктово-маркетингової стратегії організації.

c. Інформація про загрози й можливості, яку треба враховувати при прийнятті всіх ключових стратегічних рішень.

d. Інформація про сильні й слабкі сторони організації, яку треба враховувати при прийнятті всіх ключових стратегічних рішень.

4. Середній потенціал має підприємство з довжиною векторів, що утворюють його квадрат у межах -

a. 20-80 одиниць.

b. 40-60 одиниць.

c. 30-70 одиниць.

d. 40-70 одиниць.

5. Що з наведеного нижче є основою вартості, що розраховується оцінювачем:

a. Стаціонарність.

b. Цілісність.

c. Корисність.

d. Усе вище зазначене.

6. Який принцип лежить в основі витратного підходу:

a. Ієрархії.

b. Очікування.

c. Заміщення.

d. Конкуренції.

7. Яка функція грошової одиниці служить розрахункові періодичних платежів за основну суму боргу та відсотки за останнім?

a. Коефіцієнт відшкодування капіталу.

b. Поточна вартість грошової одиниці.

c. Коефіцієнт амортизації грошової одиниці.

d. Нагромадження грошової одиниці за період.

8. Земельна ділянка — це:

а. Частина земної поверхні, що характеризується природними властивостями, а також правовим статусом, які дозволяють використовувати її у господарських відносинах.

б. Частина земної поверхні, яка має визначені фізичні параметри, правовий статус і задіяна в господарському процесі.

в. Частина земної поверхні, що має фіксовані межі, характеризується визначеним місцезнаходженням, природними властивостями, певними фізичними параметрами, правовим і господарським статусом, які дозволяють використовувати її в економічних відносинах.

г. Частина земної поверхні, яка характеризується невизначеним місцезнаходженням, природними властивостями, різними фізичними параметрами, правовим і господарським статусом, що дозволяють використовувати її в економічних відносинах.

9. Цілісні технологічні комплекси машин та обладнання, які поєднані в систему або технологію виробництва продукції, є первинним об'єктом оцінки при:

а. Одиничній оцінці.

б. Груповій оцінці.

в. Системній оцінці.

г. Правильна відповідь відсутня.

10. Поняття "роялті" має на увазі:

а. Періодичні фіксовані виплати за іпотечним кредитом.

б. Винагороду власникові патенту за право користування інтелектуальною власністю.

в. Індекс для переоцінки основних фондів.

г. Винагороду забудовника об'єкта нерухомості.

Варіант 5

1. Рівень і результати реалізації потенціалу підприємства визначаються:

- a. Реальними виробничими можливостями підприємства.
- b. Наявними ресурсами й резервами.
- c. Навичками різних категорій персоналу.
- d. Формою підприємництва й адекватною їй організаційною структурою підприємства.

2. До компонентів загального середовища належать:

- a. Стан економіки.
- b. Конкуренти.
- c. Організаційна структура.
- d. Виробництво.

3. Загроза появи нових конкурентів у певній галузі:

- a. Знижує потенціал прибутковості в галузі.
- b. Зумовлює підвищення рівня витрат на стимулювання збуту.
- c. Зумовлює підвищення рівня капітальних укладень для утримання досягнутого рівня конкурентоспроможності.
- d. Усе зазначене вище вірно.

4. Найбільш імовірною ціною при здійсненні угоди між покупцем і продавцем, що розраховується виходячи з ситуації на ринку на конкретну дату, на покупця й продавця не тиснуть і обидві сторони досить інформовані про сутність і характер майна, що продається є:

- a. Ринкова вартість.
- b. Вартість заміщення.
- c. Ліквідаційна вартість.
- d. Страхова вартість.

5. Про яку властивість економічної системи йдеться у твердженні: «Система містить постійно змінюванюються параметри, що характеризується стохастичністю поведінки»?

- a. Цілісність.
- b. Синергічність.
- c. Унікальність.
- d. Нестационарність.

6. Основними методами витратного підходу до оцінки потенціалу підприємства є:

- 1) метод капіталізації;
 - 2) метод чистих активів;
 - 3) метод угод;
 - 4) метод дисконтованих грошових потоків;
 - 5) метод ринку капіталу;
 - 6) метод ліквідаційної вартості;
 - 7) метод галузевих коефіцієнтів.
- a. Відповіді: 3, 5, 7.
 - b. Відповіді 1, 4.
 - c. Відповіді: 2, 6.
 - d. Усі перелічені.

7. До якої зі статей, переважно, не вносяться виправлення при корегуванні балансу з метою визначення вартості чистих активів:

- a. Основні засоби.
- b. Дебіторська заборгованість.
- c. Запаси.
- d. Грошові кошти.

8. До моментних мультиплікаторів не належать:

- a. Ціна / чиста вартість активів.
- b. Ціна / балансова вартість активів.
- c. Ціна / дивідендні виплати.
- d. Усі перелічені.

9. Метод оцінки вартості машин та обладнання, який базується на приведенні старої (минулої) ціни до сучасного рівня, називається:

- a. Метод розрахунку за ціною однорідного об'єкта.
- b. Індексний (трендовий) метод.
- c. Метод по-елементного розрахунку.
- d. Метод рівновеликого аналога.

10. Потенційний валовий дохід від нерухомості залежить від:

- a. Площі й орендної ставки останньої.
- b. Площі.
- c. Орендної ставки.
- d. Втрат від її недовикористання.

Варіант 6

1. До суб'єктних складових потенціалу підприємства зараховують:

- a. Фінансовий потенціал.
- b. Технічний потенціал.
- c. Маркетинговий потенціал.
- d. Просторовий потенціал.

2. Який із нижчезазначених компонентів не належить до зовнішнього середовища підприємства:

- a. Стан економіки.
- b. Ринок робочої сили.
- c. Маркетинг.
- d. Постачальники.

3. За наявності кількох подібних або порівнянних об'єктів той, який має найменшу ціну, користується найбільшим попитом – це сутність принципу:

- a. Заміщення.
- b. Відповідності.
- c. Корисності.
- d. Факторів виробництва.

4. Ідеалістична графічна модель потенціалу підприємства має форму:

- a. Квадрата.
- b. Сфери.
- c. Ромба.
- d. Кола.

5. Яка вартість із наведених нижче визначає вартість відтворення нової (точної) копії об'єкта власності на базі нинішніх цін і з використанням таких же або подібних матеріалів:

- a. Вартість заміщення.
- b. Обґрунтована ринкова вартість.
- c. Вартість відтворення.
- d. Ліквідаційна вартість.

6. Особливістю порівняльного підходу є:

- a. Орієнтація на ретроінформацію й досягнуті в минулому результати фінансово-господарської діяльності.
- b. Орієнтація на перспективи розвитку підприємства.
- c. Орієнтація на потік майбутніх доходів.
- d. Орієнтація на витрати, необхідні для відтворення аналогічного підприємства.

7. До моментного зараховують мультиплікатор:

- a. Ціна/прибуток.
- b. Ціна/чисті активи.
- c. Ціна/грошовий потік.
- d. Ціна/виторг від реалізації.

8. Споруди — це:

- a. Будівельні об'єкти, призначені для здійснення спеціальних технічних процесів, а також усього комплексу супровідних процесів.
- b. Частина архітектурного комплексу, обмежена будівельними елементами, з визначеними функціонально-технічними параметрами.

c. Сукупність будівельних елементів і конструкційних рішень, яка визначає можливість об'єкта виконувати корисні функції в господарському процесі.

d. Інженерно-архітектурні споруди, у яких створюються умови для здійснення бізнес-процесів підприємства.

9. Метод виграшу в собівартості базується на:

a. Урахуванні економії витрат, що може асоціюватися з застосуванням нематеріальних активів. передбачає обчислення розміру виграшу в собівартості за термін, за якого інтелектуальна власність ще приносить корисний ефект (знижує собівартість).

b. Припущенні, що приріст вартості компанії порівняно з вартістю капіталу, трудових і земельних ресурсів, залучених до господарського обігу, формується за рахунок нематеріальних активів.

c. Визначенні різниці між грошовими потоками, отриманими від використання нематеріального активу, і грошовими потоками без його використання.

d. Залежності вартості від часу.

10. Якщо ставка за дисконтом становить 10%, то для приведення до поточних умов грошового потоку 2-го року реалізації проекту необхідно розділити на:

a. 1,331.

b. 1,464.

c. 1,1.

d. 1,21.

Варіант 7

1. Наявність і достатність власного та залученого капіталу, стан активів, ліквідність, наявність кредитних ліній на підприємстві визначають його:

a. Технічний потенціал.

b. Кадровий потенціал.

c. Фінансовий потенціал.

d. Інформаційний і науково-технічний потенціал.

2. SWOT-аналіз підприємства спрямований на:

- a. Розробку заходів для найбільшого задоволення потреб покупців.
- b. Розробку стратегій і методів управління, що дозволяють привести у відповідність можливості підприємства і його цілі.
- c. Визначення привабливості ринку взагалі на виявлення позиції підприємства на ньому.
- d. Виявлення сил і слабкостей сторін, загроз і можливостей з метою розвитку сил відповідно до обмежених можливостей.

3. Об'єкт оцінки - підприємство харчової промисловості. Воно перебуває у важкому фінансовому стані у зв'язку з відсутністю попиту на продукцію. У районі його розташування збільшується кількість підприємств переробної промисловості, створюються нові робочі місця, підвищується рівень життя. За таких умов вартість об'єкта оцінки:

- a. Збільшується.
- b. Зменшується.
- c. Не зміниться.
- d. Залежить тільки від внутрішніх змін.

4. Об'єкт власності за постановки його на баланс підприємства оцінюється за:

- a. Ліквідаційною вартістю.
- b. Залишковою вартістю.
- c. Балансовою вартістю.
- d. Відтворення вартістю.

5. Про яку властивість економічної системи йдеться з твердження — «Система має можливість протидіяти руйнівним тенденціям»?

- a. Мультиплікативність.
- b. Адаптивність.
- c. Протиентропійність.
- d. Межовість

6. Який із наведених нижче методів оцінки вартості бізнесу використовується відповідно до витратного підходу?

- a. Метод ліквідаційної вартості.
- b. Метод прямої капіталізації доходів.
- c. Метод дисконтування грошового потоку.
- d. Метод мультиплікаторів.

7. Мультиплікатор ціна/прибуток відрізняється від мультиплікатора ціна/грошовий потік за інших рівних умов за величиною:

- a. Собівартості продукції.
- b. Адміністративних витрат.
- c. Нарахованої амортизації.
- d. Операційних витрат.

8. Визначити коефіцієнт фізичного зносу верстата, якщо відомо, що термін його економічного життя складає 10 років, а на момент оцінки він відпрацював 5,5 років.

- a. 55 %.
- b. 60 %.
- c. 45 %.
- d. 35 %.

9. Знецінення об'єкта під впливом зовнішніх факторів називається:

- a. Фізичний знос.
- b. Технологічне старіння.
- c. Економічне старіння.
- d. Функціональне старіння.

10. До нематеріальних активів підприємства зараховують:

- a. Активи, які не можуть створювати дохід.
- b. Активи, термін використання яких перевищує один рік.
- c. Активи, матеріально-речова форма яких не має суттєвого значення для використання в господарській діяльності.
- d. Усі відповіді правильні.

Варіант 8

1. Характер виробничих приміщень підприємства визначає його:

- a. Технічний потенціал.
- b. Технологічний потенціал.
- c. Просторовий потенціал.
- d. Фінансовий потенціал.

2. Про яку властивість економічної системи йдеться у твердженні — «Система складається з певної кількості частин»?

- a. Компонентність.
- b. Унікальність.
- c. Складність.
- d. Межовість.

3. До факторів, що характеризують сильні й слабкі сторони підприємства не належать:

- a. Репутація (імідж) підприємства.
- b. Компетентність персоналу.
- c. Законодавча й нормативна база.
- d. Висока частка ринку.

4. Який закон констатує, що для будь-якої системи (підприємства, організації, фірми) існує такий набір елементів, за якого її потенціал завжди буде або значно більшим за просту суму потенціалів елементів, які до неї входять, або суттєво меншим?

- a. Закон розподілу.
- b. Закон оптимального співвідношення.
- c. Закон синергії.
- d. Закон обмеженості ресурсів.

5. Залежно від способу відбиття кінцевих результатів оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства існують методи:

- a. Графічні, математичні та логістичні.
- b. Індикаторні та матричні.

- c. Критеріальні й експертні.
- d. Одномоментні та стратегічні.

6. Який принцип лежить в основі дохідного підходу:

- a. Ієрархії.
- b. Очікування.
- c. Заміщення.
- d. Конкуренції.

7. Основою методу є ціни, сформовані відкритим фондовим ринком - базове положення:

- a. Методу компанії–аналога.
- b. Методу ліквідаційної вартості.
- c. Методу галузевих коефіцієнтів.
- d. Методу капіталізації прибутку.

8. Який із методів не належить до групи витратних методик оцінки вартості машин та обладнання?

- a. Метод розрахунку за ціною однорідного об'єкта.
- b. Метод рівновеликого аналога.
- c. Метод поелементного розрахунку.
- d. Метод розрахунку за збільшеними нормативами.

9. Дійсний валовий дохід розраховується як різниця між потенційним валовим доходом і:

- a. Можливими витратами з експлуатації.
- b. Можливими втратами від недовикористання.
- c. Можливими втратами від недовикористання й втратами при зборі платежів.
- d. Можливими втратами при зборі платежів.

Майбутня вартість FV визначається через поточну вартість PV, ставку дисконту періоду r і число періодів часу n за формулою:

- a. $FV = PV (1 + rn)$.
- b. $FV = PV (1 + n)^r$.
- c. $FV = PV (1 + r)^n$.
- d. $FV = PV (1-r)^n$.

Варіант 9

1. Проблема територіального розташування підприємства вирішується на основі врахування:

- a. Витрат на поставку сировини.
- b. Специфіки технологічного процесу.
- c. Витрат на збут готової продукції.
- d. Усі відповіді вірні.

2. Комплексна порівняльна характеристика, яка відбиває ступінь переваги сукупності показників оцінки можливостей підприємства, що визначають його успіх на певному ринку за певний проміжок часу по відносно сукупності аналогічних показників підприємств-конкурентів, –це:

- a. Синергічність потенціалу підприємства.
- b. Адаптивність потенціалу підприємства.
- c. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства.
- d. Ефективність потенціалу підприємства.

3. Що з наведеного нижче відповідає визначенню «ринкова вартість»?

- a. Різниця між виручкою від продажу окремих активів підприємства та витратами на ліквідацію.
- b. Найбільш імовірна ціна під час здійснення угоди між типовим покупцем і продавцем.
- c. Вартість, яка враховує індивідуальні потреби конкретного інвестора.
- d. Вартість, розрахована для підприємства, яке перебуває у стані банкрутства.

4. Залежно від можливості розробки управлінських рішень із підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємства існують методи:

- a. Графічні, математичні та логістичні.
- b. Індикаторні та матричні.
- c. Критеріальні й експертні.
- d. Одномоментні та стратегічні.

5. Який принцип оцінки базується на вислові: «Чим більші можливості підприємства з задоволення потреб власника, тим вища його вартість»?

- a. Корисності.
- b. Очікування.
- c. Заміщення.
- d. Вкладу.

5. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ВИКЛАДУ Й ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Студентська контрольна робота повинна мати наступну структуру:

- Титульний аркуш.
- Зміст.
- Вступ.
- Основна частина: теоретична та практична частини.
- Список джерел.
- Додатки.

Титульний аркуш - перша сторінка роботи, що містить відомості про виконавця та керівника, тему роботи. Розміщення інформації на титульному аркуші наведено в додатку А.

Зміст розташовується безпосередньо після титульного аркуша й починається з нової сторінки. До змісту включають: вступ; послідовно перелічені назви всіх розділів, підрозділів, пунктів і підпунктів основної частини роботи; список джерел; додатки.

Вступ відбиває актуальність теми, огляд джерел із досліджуваної проблеми й основну мету роботи. Вступ починають із нової сторінки після змісту.

Основна частина роботи складається з кількох розділів. Кожен розділ починають з нової сторінки. Розділи можуть поділятися на підрозділи. Кожен підрозділ повинен містити закінчену інформацію.

Писати теоретичну частину студент повинен із огляду на нові спеціальні джерела за темою дослідження, періодичними виданнями, законодавчо-нормативними актами. Повинен вміти систематизувати джерела, виділяти суттєве, оцінювати здобутки інших дослідників, визначати головне в сучасному стані вивчення теми.

В теоретичній частині допускається робити посилання на джерела у квадратних дужках із вказівкою на порядковий номер у списку джерел і номерів сторінок, звідки взято дані, наприклад, [5, с. 22].

В практичній частині роботи студент повинен розв'язати дві задачі за допомогою формул, таблиць і наприкінці зробити висновки.

Список джерел контрольної роботи має наводитися після висновків на окремій сторінці мовою оригіналу й уміщувати не менше десяти позицій. Перелік повинен мати наступну послідовність позицій:

1. Конституція України.
2. Закони України.
3. Укази Президента України.
4. Постанови Верховної Ради України.
5. Постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України.

6. Інші джерела наводяться за алфавітом прізвищ авторів або заголовків (зокрема положення міністерств і відомств, виступи державних діячів, підручники, навчальні посібники, методичні вказівки, статті з журналів тощо).

Додатки варто розміщувати після списку джерел. На окремому аркуші написати посередині ДОДАТКИ, а на наступному - наводити додатки починаючи з літери А справа, наприклад, Додаток А. До додатків можуть включатися додаткові ілюстрації або таблиці. матеріали, що через великий обсяг, специфіку викладу або форми представлення не можуть вноситися до основної частини контрольної роботи.

Роботу оформлюють в зошиті або на аркушах формату А4 (210 x 297 мм). Під час друкування роботи на комп'ютері використовують шрифт Times New Roman текстового редактора Word 14 розміру з полуторним міжрядковим інтервалом.

Текст слід друкувати, дотримуючись наступних розмірів полів: верхній і нижній – не менше 20мм, лівий – не менше 30 мм, правий 10 мм або 15 мм.

Абзац повинен бути однаковим упродовж усього тексту роботи й дорівнювати п'яти знакам (1,25 см).

Структурні елементи "ЗМІСТ", "ВСТУП", "НАЗВА ТЕОРЕТИЧНОГО РОЗДІЛУ", "НАЗВА ПРАКТИЧНОГО РОЗДІЛУ", "СПИСОК ДЖЕРЕЛ", "ДОДАТКИ" друкують великими літерами 16 шрифту симетрично до тексту без крапки в кінці й без підкреслення.

Відстань між заголовком і подальшим текстом має бути не менше двох рядків.

Всі сторінки контрольної роботи повинні мати суцільну нумерацію. Номери проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці арабськими цифрами. Титульний аркуш і зміст роботи включають до загальної нумерації, але номери на цих сторінках не проставляють.

Ілюстрації (рисунок, графіки, схеми, діаграми) в роботі слід розміщувати безпосередньо після тексту, у якому вони згадуються вперше або на наступній сторінці, якщо не вміщується. Оформлюють посилання наступним чином (рис. 2.1), або "як це показано на рис. 2.1". Ілюстрацію позначають за зразком "Рис. 2.1 – Діаграма залежності" без крапки в кінці.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують зліва над нею, наприклад, "Таблиця 2.1 – Вихідні дані підприємства" без крапки в кінці. Це значить, що це перша таблиця другого розділу. Якщо таблиця не до кінця вміщується на аркуші, то необхідно її перенести. На наступному аркуші справа пишуть "Продовження таблиці 2.1" без крапки в кінці.

Формули та рівняння в роботі розташовують після тексту, у якому вони згадуються, посередині сторінки. Вище й нижче кожної формули повинно залишатися не менше одного вільного рядка. Їх треба нумерувати порядковим способом в межах розділу, наприклад:

$$K_{гд} = \frac{\text{Залишкова вартість основних фондів}}{\text{Первісна вартість основних фондів}} . \quad (5.1)$$

Обсяг контрольної роботи не повинен перевищувати 20 сторінок.

6. СКЛАД ТА ПОРЯДОК ОБРАННЯ МАТЕРІАЛУ ДЛЯ НАПИСАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

6.1. Теоретична частина

Студент обирає два теоретичних питання. Перше обирається студентом за номером у журналі, а друге - починаючи з 31 питання також за номером у журналі. Наприклад, студент під номером 4 обирає відповідно питання 4 та 34 .

1. Охарактеризуйте потенціал підприємства як економічну категорію.
2. Складові потенціалу підприємства.
4. Назвіть класифікацію видових проявів потенціалу підприємства.
5. Назвіть характерні риси потенціалу підприємства.
6. Охарактеризуйте блочно - модульну структуризацію потенціалу підприємства.
7. Охарактеризуйте складові потенціалу підприємства.
8. Особливості графоаналітичної моделі потенціалу підприємства.
9. Охарактеризуйте виробничий потенціал підприємства.
10. Методологія виробничого потенціалу підприємства.
11. Розкрийте властивості виробничої функції Кобба-Дугласа.
12. Формування виробничих потужностей підприємства.
13. Техніко-організаційна модель формування виробничих потужностей.
14. Назвіть характерні риси розвитку потенціалу підприємства.
15. Дайте визначення потенціалу підприємства як економічної системи.
16. Сутність процесу формування потенціалу підприємства.
17. Назвіть загальні підходи до формування потенціалу підприємства.
18. Основні принципи цільового планування потенціалу підприємства.
19. Охарактеризуйте ефект синергії потенціалу підприємства.
20. Назвіть основні форми прояву ефекту синергії під час формування потенціалу підприємства.

21. Охарактеризуйте особливості формування потенціалу підприємства залежно від специфіки підприємницької діяльності.
22. Конкурентні сили, які зумовлюють силу конкуренції в галузі.
23. Охарактеризуйте чинники утримання конкурентної переваги за М. Портером.
24. Етапи складання процедури оцінювання конкурентоспроможності об'єкта.
25. Сутність стратегічного аналізу конкурентоспроможності підприємства.
26. Назвіть рівні конкурентоспроможності підприємства.
27. Назвіть основні класифікації методів оцінки конкурентоспроможності потенціалу.
28. Розкрийте сутність індикаторного методу оцінки потенціалу підприємства.
29. Основні принципи методу експертних оцінок потенціалу підприємства.
30. Метод набору конкурентоспроможних елементів.
31. Назвіть особливості потенціалу як об'єкта оцінки.
32. Правові засади механізму оцінки в Україні.
33. Розкрийте сутність вартості й її основні класифікації.
34. Охарактеризуйте основні принципи оцінки потенціалу підприємства.
35. Охарактеризуйте принципи оцінки, пов'язані з уявленням власника про майно.
36. Економічна сутність та етапи складання процесу оцінки вартості об'єкта власності.
37. Охарактеризуйте модифікації вартості об'єкта власності.
38. Функції складного відсотка, які використовують в оціночній практиці.
39. Охарактеризуйте методику розрахунку коефіцієнта капіталізації при проведенні оцінки потенціалу підприємства.
40. Охарактеризуйте економічну функцію з шести функцій грошової одиниці.
41. Умови, за яких доцільно використовувати порівняльний підхід.
42. Охарактеризуйте методичні підходи до оцінки земельних ділянок. Державне регулювання оцінки землі.
43. Розкрийте сутність реверсії, валового рентного мультиплікатора.

44. Відмінні особливості машин та обладнання як об'єктів оцінки. Сутність вартості відновлення та вартості заміщення.
45. Охарактеризуйте основні методи витратного підходу до оцінки машин та обладнання.
46. Охарактеризуйте основні методи порівняльного підходу до оцінки вартості обладнання.
47. Основні джерела отримання економічного ефекту від використання нематеріальних активів.
48. Охарактеризуйте особливості вартісної оцінки нематеріальних активів.
49. Місце кадрового потенціалу у структурі потенціалу підприємства. Основні складові кадрового потенціалу.
50. Охарактеризуйте особливості застосування традиційних підходів до оцінки вартості бізнесу.
51. Умови, за яких доцільно використовувати методи дисконтування грошових потоків для оцінки вартості підприємства.
52. Види грошових потоків, що застосовуються у процесі оцінки вартості підприємства.
53. Розкрийте сутність і види цінових мультиплікаторів.
54. Розкрийте економічний зміст доданої вартості.
55. Основні види ліквідаційної вартості.
56. Розкрийте сутність моніторингу поточних можливостей підприємства.
57. Охарактеризуйте основні типи процесу організації моніторингу поточних можливостей підприємства.
58. Охарактеризуйте типи розвитку суб'єкта підприємництва.
59. Оцінити потенційні можливості розвитку підприємства.
60. Оцінити перспективи розвитку фінансових ресурсів торговельного підприємства.

6.2. Практична частина

У практичній частині контрольної роботи студент повинен розв'язати дві задачі відповідно до свого порядкового номеру в журналі.

При розв'язанні задач необхідно послуговуватися формулами, представленими в кінці методичних вказівок.

Задача 6.1.

Необхідно проаналізувати конкурентоспроможність трьох підприємств на ринку аналітичним способом, спираючись на бальну експертну оцінку показників за п'ятибальною шкалою Лайкерта за кожним фактором, наведеним у табл. 6.1.

Таблиця 6.1 - Вихідні дані для складання матриці оцінки конкурентоспроможності підприємств на ринку

		Синтезуючий фактор конкурентоспроможності						
		Положення на ринку	Товар	Виробничий потенціал	Методи товароруху	Можливості збуту	Сумарна оцінка, Si	
Ранг фактора, (Ri)		0,07	0,26	0,30	0,30	0,07	1,00	
1		2	3	4	5	6	7	
Параметрична оцінка підприємства-постачальника товару, (qi)	Варіант 1	1	3,7	3,5	3,7	3,4	4,0	-
		2	3,9	3,5	3,8	3,3	4,3	-
		3	4,4	5,0	4,1	3,6	2,5	-
	Варіант 2	1	4,2	4,0	3,9	3,1	4,1	-
		2	4,6	5,0	4,0	3,5	4,8	-
		3	3,8	3,7	3,8	3,3	4,0	-
	Варіант 3	1	3,6	3,3	3,9	3,7	3,9	-
		2	3,9	3,8	3,7	3,2	4,2	-
		3	4,0	3,9	3,9	3,8	4,5	-
	Варіант 4	1	4,2	4,0	3,8	3,1	4,1	-
		2	4,0	3,6	3,8	3,4	4,2	-
		3	3,9	3,7	3,5	3,2	4,2	-
	Варіант 5	1	4,2	5,1	4,6	3,2	3,8	-
		2	4,3	5,0	4,1	3,6	4,6	-
		3	4,0	4,8	4,8	3,7	5,0	-

1		2	3	4	5	6	7	
Параметрична одинична оцінка підприємства-постачальника товару, (ці)	Варіант 6	1	3,8	4,9	3,7	4,0	3,9	-
		2	4,1	3,1	4,0	4,7	5,0	-
		3	3,5	3,7	3,0	3,1	4,2	-
	Варіант 7	1	4,6	4,9	4,0	3,6	4,8	-
		2	4,4	4,7	3,9	3,2	4,2	-
		3	5,1	4,9	5,4	5,7	6,0	-
	Варіант 8	1	3,1	4,1	5,0	5,2	6,0	-
		2	2,9	4,0	3,1	2,2	4,2	-
		3	2,8	3,2	3,1	3,7	4,0	-
	Варіант 9	1	3,2	3,8	4,0	4,3	4,8	-
		2	3,3	3,8	3,1	3,0	3,7	-
		3	4,1	4,4	5,0	5,2	4,9	-
	Варіант 10	1	4,2	4,5	4,9	5,3	4,8	-
		2	4,3	4,7	5,1	4,9	4,8	-
		3	4,4	4,9	5,4	5,9	6,0	-
	Варіант 11	1	3,6	3,2	3,6	4,0	5,2	-
		2	3,4	3,1	3,3	3,9	4,1	-
		3	4,1	3,4	3,3	3,9	4,3	-
	Варіант 12	1	4,3	3,1	3,6	3,7	5,0	-
		2	4,2	3,3	4,0	3,4	3,9	-
		3	3,5	3,9	4,2	3,7	3,8	-
	Варіант 13	1	3,4	4,0	4,1	3,6	3,8	-
		2	3,6	3,9	4,0	3,7	3,9	-
		3	3,7	4,2	4,4	3,6	4,5	-
	Варіант 14	1	3,8	3,3	4,4	3,7	3,3	-
		2	3,1	3,4	4,1	3,8	3,7	-
		3	3,2	3,9	3,7	4,2	4,4	-

1		2	3	4	5	6	7	
Параметрична одинична оцінка підприємства-постачальника товару, (qі)	Варіант 15	1	5,0	5,3	4,8	4,4	4,8	-
		2	5,1	4,7	4,2	4,7	5,2	-
		3	5,0	5,2	4,1	4,4	4,5	-
	Варіант 16	1	3,1	3,7	3,5	3,7	3,9	-
		2	3,2	3,7	4,0	3,2	3,8	-
		3	4,0	4,4	4,8	4,5	4,9	-
	Варіант 17	1	5,2	5,4	5,7	5,4	5,8	-
		2	5,1	5,4	5,9	5,6	6,0	-
		3	5,3	5,8	5,3	6,0	5,9	-
	Варіант 18	1	3,0	3,3	3,7	3,3	3,9	-
		2	3,6	3,8	3,9	4,2	4,0	-
		3	4,1	4,9	4,7	4,1	5,0	-
	Варіант 19	1	5,0	4,3	5,2	4,3	4,7	-
		2	4,7	4,1	4,4	4,9	5,0	-
		3	4,8	4,2	5,3	4,8	5,4	-
	Варіант 20	1	4,9	4,3	5,2	4,9	5,3	-
		2	3,2	4,2	4,0	3,9	3,8	-
		3	3,3	4,0	3,2	4,1	3,7	-
	Варіант 21	1	4,0	4,4	4,8	5,0	5,2	-
		2	4,2	4,5	4,9	5,3	4,8	-
		3	5,3	5,8	5,3	6,0	5,9	-
	Варіант 22	1	3,6	3,9	4,0	3,7	3,9	-
		2	3,2	3,8	4,0	4,3	4,8	-
		3	3,0	3,3	3,7	3,3	3,9	-

1		2	3	4	5	6	7	
Параметрична одинична оцінка підприємства-постачальника товару, (ці)	Варіант 23	1	3,0	3,2	3,6	3,9	4,0	-
		2	3,1	4,1	5,0	5,2	6,0	-
		3	3,6	3,8	3,9	4,2	4,0	-
	Варіант 24	1	4,9	4,3	5,2	4,9	5,3	-
		2	4,6	4,9	4,0	3,6	4,8	-
		3	4,1	4,9	4,7	4,1	5,0	-
	Варіант 25	1	4,2	4,5	4,9	5,3	4,8	-
		2	3,8	4,9	3,7	4,0	3,9	-
		3	5,0	4,3	5,2	4,3	4,7	-
	Варіант 26	1	3,1	3,7	3,5	3,7	3,9	-
		2	4,2	5,1	4,6	3,2	3,8	-
		3	4,7	4,1	4,4	4,9	5,0	-
	Варіант 27	1	5,2	5,4	5,7	5,4	5,8	-
		2	4,2	4,0	3,8	3,1	4,1	-
		3	4,8	4,2	5,3	4,8	5,4	-
	Варіант 28	1	3,1	3,7	3,5	3,7	3,9	-
		2	3,6	3,3	3,9	3,7	3,9	-
		3	4,9	4,3	5,2	4,9	5,3	-
	Варіант 29	1	4,3	3,1	3,6	3,7	5,0	-
		2	4,2	4,0	3,9	3,1	4,1	-
		3	3,2	4,2	4,0	3,9	3,8	-
	Варіант 30	1	3,6	3,2	3,6	4,0	5,2	-
		2	3,7	3,5	3,7	3,4	4,0	-
		3	3,3	4,0	3,2	4,1	3,7	-

Результати розрахунків необхідно представити в таблиці 6.2.

Таблиця 6.2 – Матриця оцінки конкурентоспроможності підприємств на ринку

Синтезуючий фактор конкурентоспроможності	Ранг фактора, (Ri)	Параметрична одинична оцінка підприємства-постачальника товару, (qi)			Інтегрований (груповий) факторний показник підприємства-постачальника товару, (Pi)		
		1	2	3	1	2	3
Положення на ринку	0,07						
Товар	0,26						
Виробничий потенціал	0,30						
Методи товароруху	0,30						
Можливості збуту	0,07						
Сумарна оцінка, Si	1,00	-					
Коефіцієнт конкурентоспроможності, КС	-	-					

За отриманими результатами визначте стратегію, якої дотримується кожне підприємство на досліджуваному ринку у вигляді таблиці 6.3.

Таблиця 6.3 – Стратегії підвищення конкурентоспроможності підприємств

Підприємство	Конкурентоспроможність	Стратегія

Задача 6.2.

Необхідно оцінити ступінь забезпеченості підприємства трудовими ресурсами.

Ступінь забезпеченості трудовими ресурсами оцінюється шляхом розрахунку чисельності персоналу, для чого попередньо складають баланс робочого часу одного облікового працівника, виходячи з графіка його роботи, користуючись зразком, наведеним у таблиці 6.4 із урахуванням завдання індивідуального варіанта (студент окремо для себе визначає кількість вихідних у святкових днів, усі види відпусток). Таким чином ефективний фонд робочого часу буде для кожного студента свій. Тривалість змін студент обирає за варіантом.

Таблиця 6.4 – Баланси робочого часу одного облікового працівника

Показники	Періодичний графік роботи		Безперервний графік роботи (4-бригадний)	
	днів	годин	днів	годин
1	2	3	4	5
1. Календарний фонд	365	2920	365	2920
- вихідні дні	104	832	91	728
- святкові дні	10	80	-	-
2. Номінальний фонд робочого часу	251	2008	274	2192
Планові невиходи з причин:				
- основні (чергові) відпустки	24	192	24	192
- додаткові відпустки за шкідливість умов праці	4	32	4	32
- хвороби та декретні відпустки	3	24	3	24
- виконання державних обов'язків	1	8	1	8

1	2	3	4	5
- цілодобові простої	1	8	1	8
- навчальна відпустка	1	8	1	8
Разом невиходів	34	272	34	272
3. Ефективний фонд робочого часу, Теф	217	1736	240	1920
Тривалість змін	8		8	

Розрахувати облікову чисельність основних виробничих працівників (Чпр) і загальний річний фонд оплати їхньої праці (ФОПпр) за вихідними даними, наведеними в таблиці 6.5.

Таблиця 6.5 – Вихідні дані для розрахунку балансу робочого часу, чисельності та заробітної платні виробничих працівників

№ варіанта	Тривалість робочої зміни, годин	Кількість змін на добу	Повна трудомісткість виробничої програми (Т _{пл}), тис. людино-годин / рік	Коефіцієнт виконання норми виробітку (К _{ен}), частка одиниці	Розподіл виробничих працівників на основні категорії, % до обчисленої чисельності			Годинна тарифна ставка за виконуваний обсяг робіт (Т _{ст}), абл. / годину			Установлений відсоток премії до тарифного заробітку для всіх категорій працівників (В _{пр}), %
					Основні працівники	Допоміжні працівники	Черговий і ремонтний персонал	Основні працівники	Допоміжні працівники	Черговий і ремонтний персонал	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	8,0	1	2008	1,30	70	30	5	5,3	3,5	3,0	10
2.	8,1	1	2100	1,05	60	25	10	5,0	3,2	3,0	12
3.	8,2	1	2050	1,15	65	30	10	4,8	3,3	2,5	15
4.	8,0	1	2200	1,18	70	20	10	5,8	3,0	2,4	10
5.	8,0	2	5150	1,40	70	25	5	5,4	4,0	2,8	12
6.	8,0	2	5380	1,10	60	30	10	6,0	3,4	3,0	15
7.	8,0	3	12300	1,05	70	28	2	4,9	4,0	2,7	15
8.	7,9	3	12810	1,25	60	40	5	4,8	4,0	2,6	10
9.	8,2	3	10350	1,15	50	45	5	4,8	4,0	2,5	10
10.	7,9	1	2300	1,17	70	35	5	4,6	3,2	2,5	10
11.	8,0	3	12080	1,12	60	35	5	5,6	3,1	2,5	10
12.	8,0	3	12800	1,19	60	35	5	5,5	3,1	2,2	20

Продовження табл. 6.5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13.	8,0	3	12330	1,10	70	28	2	5,2	3,2	2,6	10
14.	8,1	2	2400	1,20	75	25	-	5,0	3,0	2,4	15
15.	8,2	1	5210	1,05	75	25	-	5,5	3,6	2,5	15
16.	8,0	2	2640	1,00	65	30	5	5,0	4,0	3,0	10
17.	8,2	1	4570	1,05	55	40	-	5,0	4,0	3,0	15
18.	8,0	2	2500	1,10	80	45	2	6,0	4,8	3,2	15
19.	8,2	3	12030	1,10	75	20	5	6,1	4,6	3,4	15
20.	8,0	1	2380	1,45	60	15	5	6,3	4,5	3,8	10
21.	8,0	2	5720	1,05	60	35	5	6,8	4,5	3,4	10
22.	8,0	3	12600	1,05	70	35	-	5,7	4,0	3,0	10
23.	8,0	1	2060	1,25	70	30	5	5,9	4,0	3,0	12
24.	8,0	2	2350	1,00	60	28	5	5,8	3,9	3,2	12
25.	8,0	3	12700	1,00	50	35	5	5,8	3,7	3,2	15
26.	7,9	3	12700	1,20	80	15	-	5,8	4,4	3,0	20
27.	7,6	3	11900	1,10	80	20	5	6,0	3,0	2,5	20
28.	8,0	1	2120	1,30	80	20	5	6,5	3,8	2,7	15
29.	8,0	1	2340	1,10	70	25	5	6,4	3,9	3,0	20
30.	8,0	1	2900	1,05	60	35	5	6,0	4,6	3,6	15

7. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ЗА МОДУЛЯМИ

7.1. Практичне заняття №1 (одна академічна година)

МОДУЛЬ 1.1. Потенціал сучасних підприємств

Задача 7.1.

Відомі наступні дані про роботу підприємства у звітному році: випущено продукції на суму 240000 грн. загальною собівартістю 182 тис. грн.. залишки загальної продукції на складах на початок року становили 20 тис. грн.. а на кінець року зменшились на 9%. протягом року було реалізовано продукції підсобного господарства на суму 15,8 тис. грн.. одержано грошових коштів у вигляді сплачених штрафів за порушення договірної дисципліни на суму 3,8 тис. грн.. мали місце збитки від інших позареалізаційних операцій на суму 3,95 тис. грн.. погашено відсотки за банківським кредитом у сумі 2,2 тис. грн.. погашено заборгованість за енергоносії в сумі 8,3 тис. грн.. прибуток оподатковувався за ставкою 30%. Визначити величину фонду споживання і фонду нагромадження підприємства, якщо вони формуються у співвідношенні 3:1.

Задача 7.2.

Розрахувати показники рентабельності за даними табл. 7.1.

Таблиця 4.1 – Вихідні дані для розрахунків рентабельності

Виріб/ показник	Річний обсяг реалізації, т.	Повна собівартість виробу, грн.	Відпускна ціна, грн.	Вага виробу, кг.
А	70	0,63	0,75	0,9
Б	62	0,49	0,55	1,0
В	35	0,43	0,50	0,5
Г	10	0,23	0,30	0,2

Середньорічна вартість основних фондів 145 тис. грн., оборотних коштів - 20,5 тис. грн.

7.2. Практичне заняття №2 (одна академічна година)

МОДУЛЬ 1.1. Формування потенціалу підприємства

Для розв'язання задач із формуванню потенціалу підприємства варто дотримуватися наступної методики.

Методика вартісної оцінки розміру складових елементів потенціалу підприємства при його формуванні

1. Фондовий потенціал (ФП) визначається за формулою:

$$ФП = Ф \times E_H, \quad (7.1)$$

де Φ - середньорічна вартість основних виробничих фондів.

E_H - нормативний коефіцієнт ефективності капітальних вкладень.

2. Потенціал оборотних фондів (ОП) визначається за формулою:

$$ОП = M \times K_M, \quad (7.2)$$

де M - річний обсяг матеріалів.

K_M - коефіцієнт витягу продукції з ресурсної маси, який визначається відношенням вартості матеріальних ресурсів, використаних для виробництва продукції, до загальної вартості матеріальних ресурсів, спожитих підприємством.

3. Потенціал нематеріальних активів (НП) визначається за формулою

$$НП = \sum_{i=1}^n (H_e \times E_n), \quad (7.3)$$

де H_e - експертна оцінка вартості нематеріальних активів і вартість землі, яка вираховується згідно з методикою, прийнятою на державному рівні.

4. При розрахунку потенціалу технологічного персоналу спочатку проводиться оцінка «живої» праці (тобто одного середньоспискового працівника) за допомогою встановлення його фондового аналога у вартісному обчисленні за формулою:

$$A = P_n \times (\Delta\Phi_o \div \Delta\Pi_n), \quad (7.4)$$

де A - оцінка одиниці «живої» праці.

P_n - продуктивність праці одного працівника.

$\Delta\Phi_o$ - збільшення фондоозброєності праці одного працівника в базовому періоді.

$\Delta\Pi_n$ - збільшення продуктивності праці одного працівника в базовому періоді.

Величина **потенціалу технологічного персоналу (ПТП)** визначається за формулою:

$$ПТП = A \times Ч \times H_m, \quad (7.5)$$

де Ч - середньорічна чисельність ПВП.

H_m - коефіцієнт реалізації потенціалу технологічного персоналу, що приймається на рівні нормативу ефективності капітальних вкладень.

5. Розмір виробничого потенціалу (ВП) вираховується як сума складових частин:

$$ВП = ФП + ОП + НП + ПТП, \quad (7.6)$$

6. Управлінський (УП), інноваційний (ІП), фінансовий (ФінП), маркетинговий (МП), науково-технічний (НТП), інформаційний (П_{інф}), інфраструктурний (П_{інфр}) потенціали та потенціал ОСУ (ПОСУ) визначаються за часткою витрат на їхнє формування, яка припадає на рік, що обирається для аналізу.

7. Обсяг потенціалу підприємства (ПП) – це інтегральний показник, що визначається за формулою:

$$ПП = ВП + ІП + ФінП + УП + МП + ПТП + ПОСУ + П_{інф} + П_{інфр}, \quad (7.7)$$

Задача-приклад 7.3.

Згідно з методикою вартісної оцінки розміру складових елементів потенціалу підприємства при його формуванні необхідно розрахувати сукупну вартість потенціалу ВАТ «Оберіг» за даними звітного періоду.

Таблиця 7.2 – Вихідна інформація для вартісного розрахунку розміру складових елементів потенціалу ВАТ «Оберіг»

№ з/п	Показники	Одиниця виміру	У базовому періоді	У звітному періоді
1	Середньорічна вартість основних виробничих фондів	тис. грн	106 485	114 824
2	Нормативний коефіцієнт ефективності капітальних вкладень	коєф.	0,15	0,15
3	Нормовані оборотні засоби	тис. грн	32 706	39 476
4	Коефіцієнт витягу продукції із оборотних засобів	коєф.	0,8	0,82
5	Сумарна вартість нематеріальних активів і земельних ресурсів за експертною оцінкою	тис. грн	21 732	24 944
6	Середньоспискова чисельність промислово-виробничого персоналу	осіб	7599	7590
7	Продуктивність праці на I-го працівника ПВП	тис. грн	13,0	13,8
8	Товарна продукція за порівнянми цінами	тис. грн	98 649	104 370
9	Фондоозброєність у розрахунку на I-го працівника ПВП	тис. грн	14,0	15,1
10	Інноваційні витрати за звітний період	тис. грн	27 200	37 849
11	Витрати на управління	тис. грн	5732,1	6890,0
12	Балансовий прибуток	тис. грн	27 706	43 720
13	Повна собівартість товарної продукції	тис. грн	71 383	74 275

Таблиця 7.3 – Додаткова інформація за рік, що є попереднім до базового

№ п/п	Показники	Одиниця виміру	За попередній до базового рік
1	Продуктивність праці на I-го працівника ПВП	тис. грн	12,0
2	Фондоозброєність у розрахунку на I-го працівника ПВП	тис. грн	13,0

Розв'язання

1. Фондовий потенціал:

$$\Phi\Pi = 114824 \times 0,15 = 17\,223,60 \text{ тис. грн.}$$

2. *Потенціал оборотних фондів:*

$$\text{ОП} = 39476 \times 0,82 = 32\,370,32 \text{ тис. грн.}$$

3. *Потенціал нематеріальних активів:*

$$\text{НП} = 2499 \times 0,15 = 3741,60 \text{ тис. грн.}$$

4. *Оцінка живої праці:*

$$\begin{aligned} \text{А} &= \text{Пп} (\Delta\text{Фo} / \Delta\text{Пп}) = 13,8 \times (15,1 - 14,0) / (13,8 - 13) = \\ &= 18,975 \text{ тис. грн.} \end{aligned}$$

5. *Потенціал технологічного персоналу:*

$$\text{ПТП} = \text{А} \times \text{Ч} \times \text{Нт} = 18,975 \times 7590 \times 0,15 = 21\,603,04 \text{ тис. грн.}$$

6. *Розмір виробничого потенціалу:*

$$\begin{aligned} \text{ВП} &= \text{ФП} + \text{ОП} + \text{НП} + \text{ПТП} = 17223,60 + 32370,32 + 3741,60 + \\ &+ 21603,04 = 74938,56 \text{ тис. грн.} \end{aligned}$$

7. *Обсяг потенціалу підприємства:*

$$\begin{aligned} \text{ПП} &= \text{ВП} + \text{ІП} + \text{ФінП} + \text{УП} + \text{МП} + \text{НТП} + \text{ПОСУ} + \text{П}_{\text{інф}} + \\ &+ \text{П}_{\text{інфр}} = 74\,938,56 + 37\,849 + 6890 + 43\,720 + 74\,275 = \\ &= 237\,672,56 \text{ тис. грн.} \end{aligned}$$

Задача 7.4.

За даними базового періоду проведіть розрахунок необхідних коштів для формування фондового і обігового потенціалу ВАТ «Оберіг».

Задача 7.5.

За даними базового періоду проведіть розрахунок необхідних коштів для формування потенціалу нематеріальних активів ВАТ «Оберіг».

Задача 7.6.

За даними базового періоду проведіть розрахунок необхідних коштів для формування трудового потенціалу ВАТ «Оберіг».

Задача 7.7.

За даними базового періоду проведіть розрахунок необхідних коштів для формування виробничого потенціалу ВАТ «Оберіг».

Задача 7.8.

За даними базового періоду проведіть розрахунок необхідних коштів для формування потенціалу підприємства ВАТ «Оберіг».

Задача 7.9.

Проведіть розрахунок необхідних коштів для формування фондового й обігового потенціалу ВАТ «Промінь», якщо:

- середньорічна вартість основних виробничих фондів складає 168 500 тис. грн.
- нормативний коефіцієнт ефективності капітальних вкладень 0,15.
- нормовані оборотні кошти 422 300 тис. грн.
- коефіцієнт витягу продукції з оборотних засобів 0,87.

7.3. Практичне заняття №3 (дві академічні години)

МОДУЛЬ 1.3. Конкуентоспроможність потенціалу підприємства та методичні підходи до його оцінки

Задача-приклад 7.10.

Загальна економічна ситуація для розв'язання задач 1-3 наведена в табл. 7.3.

Таблиця 7.3 – Основні характеристики підприємств за 2000 рік

Показник на початок 2000 року	Росинка	Кока-кола	Дарниця	Baye	ОКІ	НР
Рік заснування	1958	1886	1971	1863	1881	1939
Обсяг продажів, тис.дол.	0,7	7,9	0,5	4,7	8	38,4
Чистий прибуток, тис.дол.	0,2	1,4	0,031	1,9	0,6	2,6
Кількість працівників, чол.	540	40 500	970	288 800	24 700	163 700
Кількість філій, один.	—	49	—	60	6	176
Країна	Україна	Америка	Україна	Німе-ччина	Японія	Америка

На основі наведених даних дати оцінку рівня конкурентоспроможності потенціалів підприємств з виробництва безалкогольних напоїв: київського заводу «Росинка» та компанії «Кока-кола».

Розв'язання

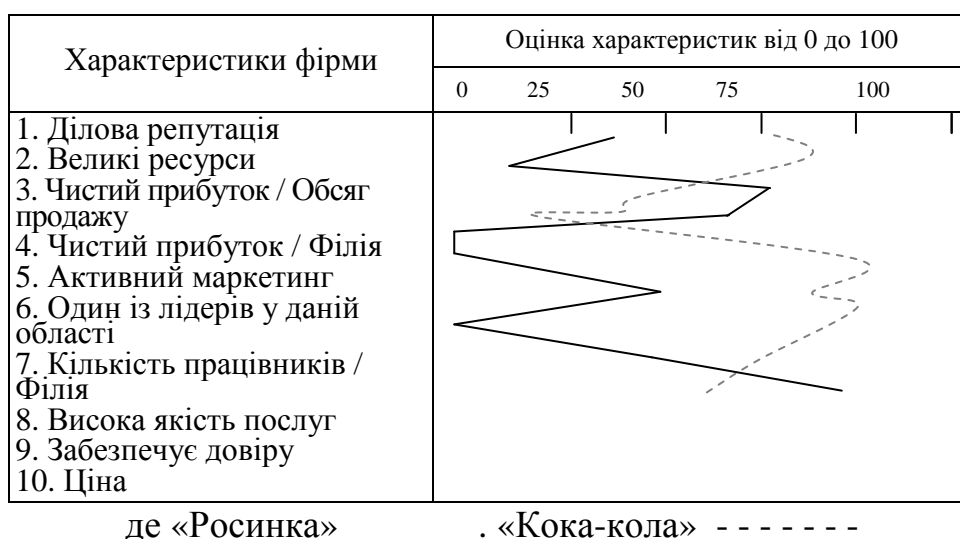

Рис. 7.1 – Побудова профілю підприємств з виробництва безалкогольних напоїв Київського заводу «Росинка» та компанії «Кока-кола»

Оцінка рівня конкурентоспроможності потенціалів підприємств з виробництва безалкогольних напоїв: київського заводу «Росинка» та компанії «Кока-кола» за методом побудови профілю об'єкта дала змогу констатувати, що конкурентоспроможність «Кока-Коли» за 7-ма з 10 характеристик вища ніж у «Росинки».

Управління конкурентоспроможністю потенціалу київського заводу «Росинка» слід будувати на аспектах маркетингу та розширення асортименту.

Управління конкурентоспроможністю потенціалу компанії «Кока-кола» повинно ґрунтуватися на реорганізації цінової політики фірми.

Задача-приклад 7.11.

За наведеними даними в таблиці 7.4 визначити конкурентну позицію швейної фірми «Дана» на ринку і зробити висновки щодо управління конкурентоспроможністю її потенціалу.

Таблиця 7.4 – Результати ранжування швейних фірм і їхніх виробів¹

№ п/п	Швейна фірма	Споживчі властивості швейних виробів і їх ранги											
		Ціна (Ц)		Силует (С)		Зовнішній вигляд (Зв)		Внутрішня обробка (Во)		Надійність (Н)		Довговічність (Д)	
		бал	ранг	бал	ранг	бал	ранг	бал	ранг	бал	ранг	бал	ранг
1.	Дана	47	3	10	1	9	1	10	2	9	1	9	1
2.	Володарка	51	5	7	4	5	4	9	3	7	4	4	5
3.	КСМ	50	4	6	5	2	7	7	7	6	6	2	7
4.	Україна	45	2	8	3	6	3	7	6	6	5	7	3
5.	Ластівка	53	6	2	7	2	6	8	5	5	7	3	6
6.	Желань	59	7	9	2	8	2	10	1	9	2	8	2
7.	Юність	43	1	4	6	3	5	9	4	8	3	6	4
Вага споживчої властивості		0,13		0,19		0,4		0,08		0,12		0,08	

¹ Для розрахунків використано умовні дані.

Розв'язання

Таблиця 7.5 – Матриця визначення конкурентоспроможності одиниці продукції

№ П/П	Вага індикатора	0,13		0,19		0,4		0,08		0,12		0,08		Rangi	KSopia
	Індикатор	Ц		С		Зв		Во		Н		Д			
	Підприємство	бал	ранг	бал	ранг	бал	ранг	бал	ранг	бал	ранг	бал	ранг		
1.	Дана	47	3	10	1	9	1	10	2	9	1	9	1	1,3	1
2.	Володарка	51	5	7	4	5	4	9	3	7	4	4	5	4,2	0,41
3.	КСМ	50	4	6	5	2	7	7	7	6	6	2	7	6,0	0,04
4.	Україна	45	2	8	3	6	3	7	6	6	5	7	3	3,3	0,59
5.	Ластівка	53	6	2	7	2	6	8	5	5	7	3	6	6,2	0
6.	Желань	59	7	9	2	8	2	10	1	9	2	8	2	2,6	0,73
7.	Юність	43	1	4	6	3	5	9	4	8	3	6	4	4,4	0,37

Аутсайдер — «Ластівка», лідер — «Дана».

$$D_v = \text{Rang}_A - \text{Rang}_L = 6,2 - 1,3 = 4,9.$$

Виходячи зі значення діапазону відстані, можна стверджувати — якщо:

$1,3 < \text{Rang}_i \leq 2,525$, то підприємство перебуває серед лідерів;

$2,525 < \text{Rang}_i \leq 3,75$, підприємство перебуває в зоні очікування нападу;

$3,75 < \text{Rang}_i \leq 4,975$, підприємство перебуває в зоні невикористаних можливостей;

$4,975 < \text{Rang}_i < 6,2$, підприємство перебуває серед аутсайдерів.

Отже, коло лідерів — «Дана». зона очікування нападу — «Желань», «Україна». зона невикористаних можливостей — «Володарка», «Юність». коло аутсайдерів «КСМ», «Ластівка».

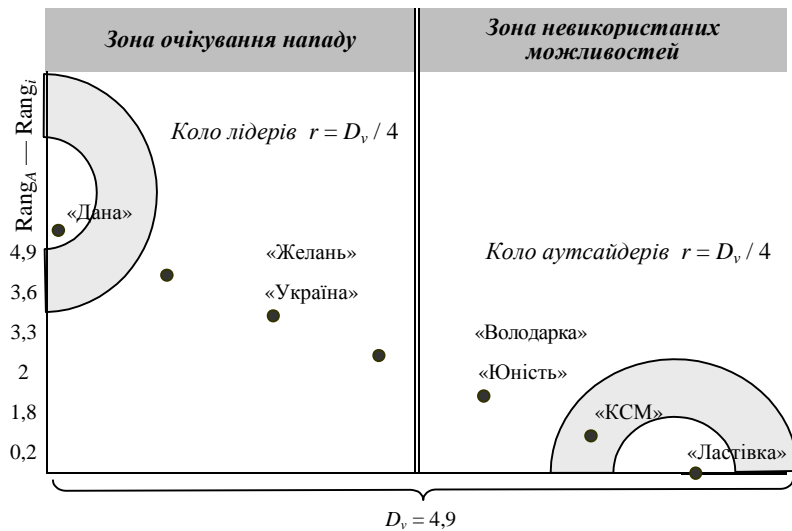

Рис. 7.2 – Позиціонування на ринку підприємств швейної промисловості, що аналізуються

Підприємство «Дана» лідирує на ринку, але існує реальна загроза від її найближчих підприємств-конкурентів — «Желань» та «Україна».

Стратегія управління конкурентоспроможністю виробів і потенціалу підприємства «Дана» повинна спиратися на наступні положення:

- ціноутворення на підприємстві повинно відповідати якості виробів.
- силует і зовнішній вигляд виробів має постійно удосконалюватися.
- потенціал технологічного персоналу потрібно підвищити за рахунок залучення до виробництва працівників вищої кваліфікації, що вплине на якість внутрішньої обробки виробу та підвищить його рейтинг надійності та довговічності.

Задача 7.12.

На основі наведених даних дати оцінку рівня конкурентоспроможності потенціалів фармацевтичних фірм «Дарниця» та «Bayer».

Задача 7.13.

На основі наведених даних оцінити рівень конкурентоспроможності потенціалів фірм у галузі електроніки: OKI Electric Industry Co. Та Hewlett-Packard (HP).

Задача 7.14.

За наведеними даними визначити конкурентну позицію автозаводу «АвтоЗАЗ» на ринку і зробити висновки щодо управління конкурентоспроможністю його потенціалу.

Таблиця 7.6 – Результати ранжування автозаводів та їхніх виробів ²

№ п/п	Автозавод	Споживчі властивості виробів автозаводу і їх ранги											
		Ціна (Ц)		Силует (С)		Зовнішній вигляд (Зв)		Внутрішня обробка (Во)		Надійність (Н)		Довговічність (Д)	
		бал	ранг	бал	ранг	бал	ранг	бал	ранг	бал	ранг	бал	ранг
1.	АвтоЗАЗ	9	1	8	1	9	1	9	1	8	1	9	1
2.	ЛуАЗ	7	2	8	1	8	2	8	2	7	2	7	2
3.	КрАЗ	5	4	7	4	6	5	5	5	6	3	6	5
4.	ЛАЗ	6	3	8	1	7	3	6	4	5	4	7	2
5.	Симф АЗ	4	5	7	4	7	3	7	3	5	4	7	2
Вага споживчої властивості		0,25		0,2		0,2		0,15		0,1		0,1	

Задача 7.15.

За наведеними даними визначити конкурентну позицію концерну «ROSHEN» на ринку кондитерських виробів і зробити висновки щодо управління конкурентоспроможністю його потенціалу. До складу концерну «ROSHEN» входять чотири кондитерські фабрики України: Київська, Карла Маркса, Вінницька, Кременчуцька, Маріупольська.

² Для розрахунків використано умовні дані.

Таблиця 7.7 – Результати ранжування кондитерських фабрик і їхніх виробів³

№ п/п	Кондитерська фабрика	Споживчі властивості кондитерських виробів і їх ранги											
		Ціна (Ц)		Силует (С)		Зовнішній вигляд (Зв)		Внутрішня обробка (Во)		Надійність (Н)		Довговічність (Д)	
		бал	ранг	бал	ранг	бал	ранг	бал	ранг	бал	ранг	бал	ранг
1.	Вінницька	9	1	8	1	9	1	7	3	9	1	9	1
2.	Кременчуцька	7	4	5	4	4	7	6	5	7	4	7	4
3.	Полтавакондитер	6	6	4	7	5	5	6	5	6	6	6	6
4.	Україна	8	3	7	3	7	4	8	1	8	3	8	3
5.	Буковинка	7	4	5	4	8	2	7	3	7	4	7	4
6.	Маріупольська	5	7	3	8	5	5	6	5	6	6	5	7
7.	Карла Маркса	9	1	8	1	8	2	8	1	9	1	9	1
8.	Харківчанка	4	8	5	4	4	7	6	5	5	8		
Вага споживчої властивості		0,25		0,25		0,3		0,05		0,15		0,25	

Задача-приклад 7.16.

Розрахуйте коефіцієнт успіху в галузі підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємств. Зробіть висновок.

Дослідження динаміки резервів, втрат та інтегрального коефіцієнта ефективності (табл. 7.8).

Таблиця 7.8 – Динаміка бальних оцінок резервів, втрат та інтегрального коефіцієнта ефективності потенціалу підприємства

№	Резерви, втрати, ефективність	Періоди							
		T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8
1.	Темпи зміни резервів (ТЗР)	0,4	0,45	0,6	0,9	1,2	1,45	1,85	2,2
2.	Темпи зміни втрат (ТзВ)	0,35	0,21	0,19	0,16	0,12	0,1	0,09	0,09
3.	Темпи зміни інтегрального коефіцієнта ефективності потенціалу підприємства (ТзКінт)	0,6	1,0	1,2	1,8	2,0	2,15	2,3	2,35

³ Для розрахунків використані умовні дані.

Розв'язання

За даними таблиці 4.1 розраховується коефіцієнт успіху в галузі підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємства за періодами:

$$Y = (T_{\text{Кінт}} - T_{\text{ЗВ}}) / T_{\text{ЗР}} \dots \text{max.}$$

$$Y_{1,1} = \frac{(0,6 - 0,35)}{0,4} = 0,625;$$

$$Y_{1,5} = \frac{(2,0 - 0,12)}{1,2} = 1,567;$$

$$Y_{1,2} = \frac{(1,0 - 0,21)}{0,45} = 1,755;$$

$$Y_{1,6} = \frac{(2,15 - 0,1)}{1,45} = 1,414;$$

$$Y_{1,3} = \frac{(1,2 - 0,19)}{0,6} = 1,683;$$

$$Y_{1,7} = \frac{(2,3 - 0,09)}{1,85} = 1,195;$$

$$Y_{1,4} = \frac{(1,8 - 0,16)}{0,9} = 1,822;$$

$$Y_{1,8} = \frac{(2,35 - 0,09)}{2,2} = 1,027.$$

Найприйнятнішим був варіант, за якого динаміка втрат стрімко знижується до нуля, а лінію темпів зміни інтегрального коефіцієнта ефективності розміщено вище лінії темпів зміни резервів, при чому досить близько від неї. Максимальний успіх при цьому досягатиме, якщо $T_{\text{ЗВ}}=0$, а $T_{\text{Кінт}} > T_{\text{ЗР}}$. Це означає, що підприємство стрімко поліпшує рівень конкурентоспроможності свого потенціалу.

7.4. Практичне заняття №4 (чотири академічні години)

МОДУЛЬ 1.4. Особливості поелементної оцінки ринкової вартості потенціалу підприємства

Задача 7.17.

Визначте загальну вартість об'єкта оцінки – будинків і споруд, землі – методом техніки залишку для землі, якщо наявні наступні вихідні дані.

Вартість нещодавно побудованих будинків і споруд складає 450000 дол., тривалість їхнього економічного корисного життя – 50 років. Річний чистий операційний дохід для першого року оцінюється 65000 дол. Відповідна ставка доходу на інвестиції визначена 12%, оскільки саме такий рівень прибутковості забезпечує конкурентоспроможність даного проекту порівняно з іншими варіантами інвестицій, що характеризуються схожим ризиком. Відшкодування інвестицій у будинки повинно вестися за прямолінійним методом.

Методичні вказівки до розв'язання задачі

При застосуванні методу техніки залишку землі мають бути відомі:

- вартість будинків і споруд (450000 дол.).
- коефіцієнт капіталізації для будинків і споруд (визначається за таблицею шести функцій складного відсотка «Внесок на амортизацію грошової одиниці»).

Необхідно розрахувати і визначити:

1. Чистий операційний дохід, який розподіляється між землею, будинками і спорудами. Для визначення доходу, який належить до будинків і споруд, необхідно вартість будинків і споруд помножити на коефіцієнт капіталізації будинків і споруд:

$$ЧОД_{\delta} = V_{\delta} \times R_{\delta}, \quad (7.8)$$

$$R_{\sigma} = R_{\text{від}} + R_{\text{зем}}, \quad (7.9)$$

$$R_{\text{від}} = \frac{100\%}{n}, \quad (7.10)$$

де $ЧОД_{\sigma}$ - чистий операційний дохід, що припадає на будинки і споруди.

V_{σ} - поточна вартість будинків і споруд.

R_{σ} - коефіцієнт капіталізації для будинків і споруд.

$R_{\text{від}}$ - коефіцієнт відшкодування (повернення) капіталу.

$R_{\text{зем}}$ - коефіцієнт капіталізації для землі.

n - тривалість економічного корисного життя будинків і споруд.

2. Визначити залишок чистого операційного доходу, який належить до землі за формулою:

$$ЧОД_{\text{зем}} = ЧОД - ЧОД_{\sigma}. \quad (7.11)$$

3. Розрахувати залишкову вартість землі шляхом капіталізації залишкового чистого операційного доходу від землі із застосуванням формули:

$$V_{\text{зем}}^3 = \frac{ЧОД_{\text{зем}}}{R_{\text{зем}}}. \quad (7.12)$$

4. Визначити загальну вартість об'єкта оцінки, як суму поточної вартості будинків і споруд і залишкової вартості землі.

Задача 49.

Оренда магазину приносить його власникові протягом перших трьох років щорічний дохід 750 тис. дол. у наступні п'ять років дохід складе 950 тис. дол. на рік. Визначте поточну вартість сукупного доходу, якщо ставка дисконту складе 10%.

Методичні вказівки до розв'язання задачі

Дана задача має кілька варіантів розв'язання, які можна відповідно зобразити (рис. 1.3, 1.4, 1.5).

Перший варіант.

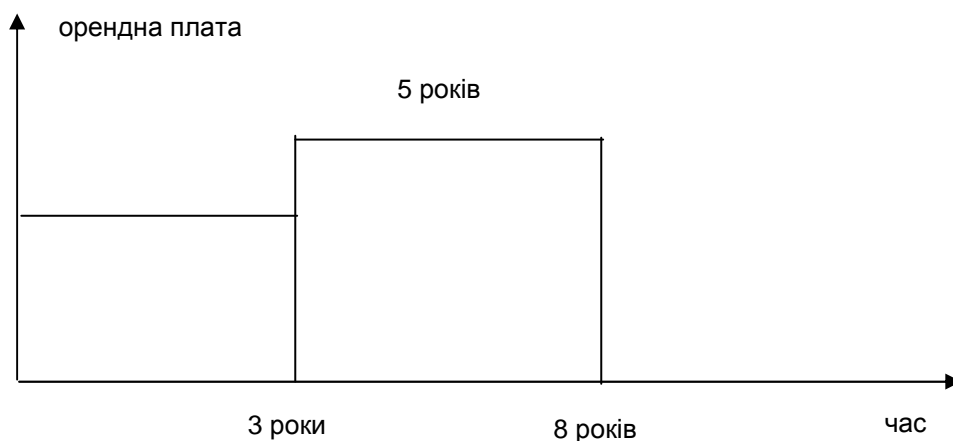

Рис. 7.3 – Перший підхід до визначення сукупного доходу

У даному випадку поточна вартість доходу дорівнює потоку доходів перших трьох років і потоку доходів у наступні п'ять років.

По-перше, необхідно розрахувати поточну вартість орендних платежів за перші три роки.

По-друге, необхідно визначити поточну вартість орендної плати за наступні п'ять років.

По-третє, знайти суму двох вартостей.

Другий варіант

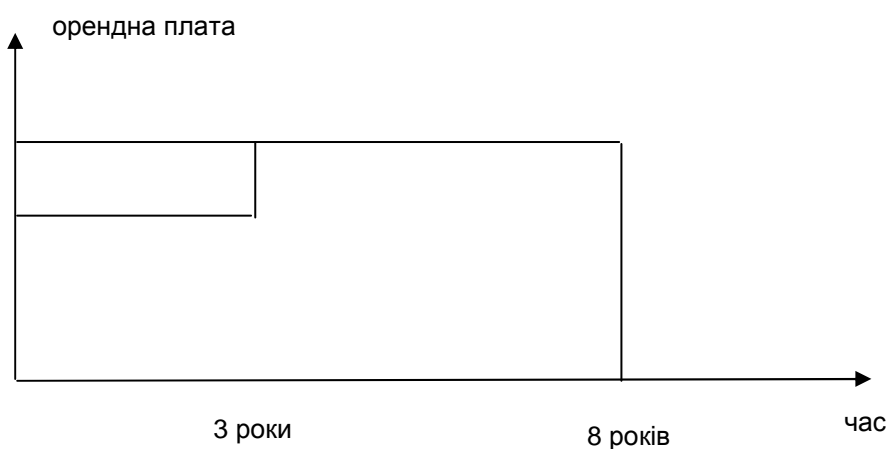

Рис. 7.4 – Другий підхід до визначення сукупного доходу

У даному випадку поточна вартість сукупного потоку доходів дорівнює різниці потоку доходів, отриманих за 8 років за максимальною сумою, і неіснуючому потоку доходів за перші три роки.

По-перше, необхідно розрахувати поточну вартість доходу від оренди виходячи з умов, що протягом усіх 8 років вона дорівнювала максимальному значенню.

По-друге, необхідно визначити поточну вартість завищеної суми оренди, які існувала три перших роки.

По-третє, знайти різницю двох отриманих значень.

Третій варіант

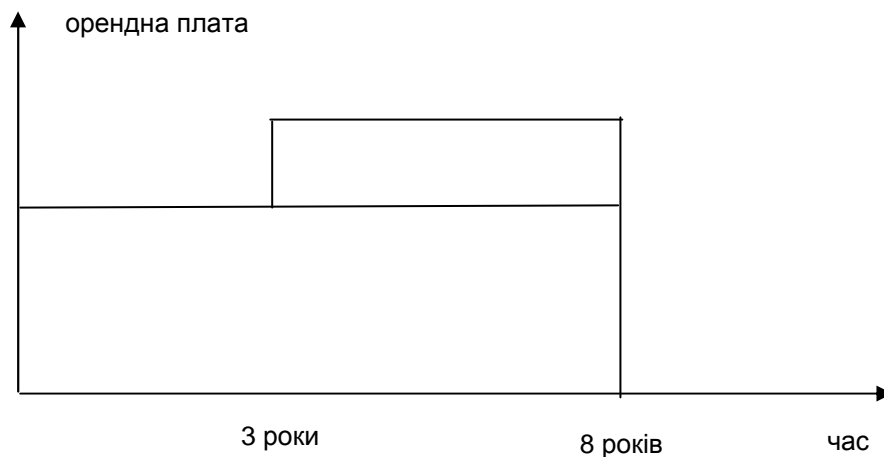

Рис. 7.5 – Третій підхід до визначення сукупного доходу

Цей варіант передбачає, що поточна вартість сукупного доходу дорівнює сумі доходів, отриманих за 8 років за мінімальною сумою, і перевищує потік доходів за останні п'ять років.

По-перше, необхідно розрахувати поточну вартість доходу від оренди виходячи з умови, що протягом всіх 8 років вона дорівнювала мінімальному значенню.

По-друге, необхідно визначити поточну додаткову вартість суми оренди, яка існувала останні п'ять років.

По-третє, знайти суму двох вартостей.

Задача 7.18.

Розрахуйте поточну вартість підприємства в постпрогнозний період на основі використання моделі Гордона, якщо грошовий потік у постпрогнозний період дорівнює 900 млн. дол., очікувані довгострокові темпи росту – 2%, ставка за дисконтом – 18%.

Методичні вказівки до розв'язання задачі

За моделлю Гордона річний дохід постпрогнозного періоду капіталізується в показники вартості за допомогою коефіцієнту капіталізації, розрахованого як різниця між ставкою за дисконтом і довгостроковими темпами зростання. За умови відсутності темпів зростання коефіцієнт капіталізації дорівнюватиме ставці за дисконтом.

Модель Гордона заснована на прогнозі отримання стабільних доходів в остаточний період і передбачає, що розмір зносу та капіталовкладень є однаковим.

Розрахунок кінцевої вартості відповідно до моделі Гордона провадиться за формулою:

$$V_{(term)} = CF_{(t+1)} / (K - g), \quad (7.13)$$

де $V_{(term)}$ - вартість у дол.;

$CF_{(t+1)}$ - грошовий дохід потоків за перший рік постпрогнозного (остаточного) періоду;

K - ставка за дисконтом;

g - довгострокові темпи зростання грошового потоку.

Отриману вартість бізнесу у дол. приводять до поточних вартісних показників за тією ж ставкою за дисконтом, що застосовується для дисконтування грошових потоків прогнозного періоду.

Задача 7.19.

Проведіть оцінку підприємства «Сирена», річна виручка від реалізації якого дорівнює 750000 грн.

Пасив балансу «Сирена»:

- власний капітал – 4000000 грн.;
- довгострокові зобов'язання – 500000 грн.;
- короткострокові зобов'язання – 1500000 грн.

Аналогом є підприємство «Гудок», ринкова ціна однієї акції якого складає 20 грн., кількість акцій в обігу – 800000. Річна виручка від реалізації складає 8000000 грн.

Пасив балансу «Гудок»:

- власний капітал – 8000000 грн.;
- довгострокові зобов'язання – 2000000 грн.;
- короткострокові зобов'язання – 4000000 грн.

Методичні вказівки до розв'язання задачі

Розв'язання даної задачі передбачає використання порівняльного підходу до оцінки бізнесу на основі застосування методу компанії-аналогу. Цей метод заснований на використанні цін, сформованих відкритим фондовим ринком. Отже, базою для порівняння слугує ціна на одиничну акцію акціонерних товариств відкритого типу.

Для розв'язання даної задачі необхідно розрахувати ціновий мультиплікатор. Ціновий мультиплікатор – це коефіцієнт, який показує співвідношення між ціною підприємства або акції і фінансовою базою. Фінансова база оцінного мультиплікатора є вимірювачем, що відбиває фінансові результати діяльності підприємства, до яких можна віднести не лише прибуток, а й грошовий потік, дивідендні виплати, виручку від реалізації послуг

Для розрахунку мультиплікатора необхідно:

- визначити ціну акції за всіма підприємствами, обраними в якості аналогу, що забезпечить наявність чисельника у формулі.

- розрахувати фінансову базу (прибуток, виручку від реалізації, вартість чистих активів) або за певний період, або за станом на дату проведення оцінки, що забезпечить наявність знаменника у формулі.

Отже, необхідно розрахувати ціновий мультиплікатор за формулою:

$$ЦМ = \frac{\text{ціна}}{\text{виручка від реалізації}}. \quad (7.14)$$

Особливістю оцінки з використанням цього мультиплікатора є те, що необхідно обов'язково враховувати структуру капіталу як підприємства, що оцінюється, так і підприємства-аналога. Якщо вона суттєво відрізняється, то доцільним є використання мультиплікатора на інвестований капітал.

Таким чином, необхідно визначити структуру капіталу підприємств «Сирена» та «Гудок», а саме:

- визначити розмір інвестованого капіталу, як суму власного капіталу та довгострокових і короткострокових зобов'язань.

- визначити питому вагу власного капіталу в сумі інвестованого капіталу.

- визначити питому вагу запозиченого капіталу в сумі інвестованого капіталу.

- провести порівняння структури капіталу за двома підприємствами.

Процедура оцінки підприємств з різним співвідношенням власних і запозичених коштів наступна:

По-перше, за компанією-аналогом розраховується інвестований капітал як сума ринкової вартості власного капіталу та довгострокових зобов'язань.

По-друге, розраховується мультиплікатор як відношення інвестованого капіталу до фінансової бази аналога.

По-третє, за підприємством, що оцінюється, визначається розмір інвестованого капіталу: адекватна фінансова база помножується на розмір мультиплікатора.

По-четверте, розраховується вартість власного капіталу підприємства, що оцінюється, як різниця інвестованого капіталу й вартості довгострокових зобов'язань.

Задача 7.20.

Розрахуйте підсумковий розмір вартості власного капіталу підприємства «Фаетон», необхідні вихідні дані наведено в таблиці 7.9.

Таблиця 7.9 – Фінансові дані підприємства «Фаетон»

Найменування показника	Значення
1. Виручка від реалізації, тис. грн.	20000
2. Витрати, тис. грн.	15000
3. У тому числі амортизація	3000
4. Сума сплачених відсотків, тис. грн.	1800
5. Ставка за податком на прибуток, %	25
6. Балансова вартість чистих активів, тис. грн.	22000
7. Мультиплікатори:	
а) ціна/чистий прибуток	15
б) ціна/грошовий потік до сплати податків	8
в) ціна/виручка від реалізації	1,9
г) ціна/балансова вартість активів	2

Підприємство «Фаетон» є найбільшим у певному секторі послуг, його частка на ринку сягає 20%. Фірма не має пільг із оподаткування. Частка обладнання в активах складає 60%. Підприємство не має дочірніх фірм, у той час як аналоги мають споріднену мережу дочірніх компаній. Частка активів-аналогів, яка представлена контрольними пакетами акцій дочірніх фірм, перебуває в діапазоні 15-30%. Підприємство «Фаетон» потребує строкової реконструкції гаража. Витрати на реконструкцію складають 200 тис. грн..

На дату проведення оцінки виявлено нестача власного оборотного капіталу у 1300 тис. грн. Підприємству «Фаетон» належить спортивний комплекс, ринкова вартість якого дорівнює 8500 тис. грн.

Задача 7.21.

Поточний ремонт будівлі, потрібний один раз на 6 років, коштує власнику 10000 дол. США. Останній раз ремонт було проведено 2 роки тому. Термін володіння – 5 років.

Необхідно розрахувати витрати на заміщення за статтею поточного ремонту за перший рік володіння.

Методичні вказівки до розв'язання задачі

Розв'язання задачі передбачає вміння розраховувати витрати з експлуатації нерухомості, що оцінюється. Усі періодичні витрати для забезпечення нормального функціонування об'єкта й відтворення доходу називають операційними витратами та поділяють на:

- умовно-постійні;
- умовно-змінні, або експлуатаційні;
- витрати на заміщення, або резерви.

До витрат на заміщення зараховують витрати на періодичну заміну компонентів, які швидко зношуються (покрівля, покриття підлоги, санітарно-технічне обладнання, електроарматура). Під час проведення розрахунків передбачається, що гроші на це резервуються. Якщо власник планує заміну компонентів, що зношуються, протягом терміну володіння, то відрахування необхідно враховувати під час визначення вартості нерухомості витратним методом.

Для розв'язання задачі необхідно:

- визначити за скільки років необхідно проводити наступний поточний ремонт.
- проаналізувати: припаде наступний ремонт на даного власника чи на іншого.
- визначити розмір щорічних витрат на заміщення.

Задача 7.22.

Розрахувати вартість об'єкта нерухомості на основі використання методу, пов'язаного з аналізом парних продажів.

Оцінюється окреморозташована двохповерхова цегляна будівля під офісне приміщення, розміщена в окрузі «Південь». Для аналізу був визначений аналог – двохповерхова окреморозташована цегляна будівля в окрузі «Північ». Аналог було продано за 1250000 дол. США. У базі даних наявні наступні пари порівняльних об'єктів (табл. 7.10).

Таблиця 7.10– Пари об'єктів нерухомості, що порівнюються

Номер об'єкта	Місцезрештування, округ	Фізичні характеристики та призначення об'єкта	Ціна, дол. США
1.	«Південь»	Одноповерхова блочна будівля під офіс	400000
2.	«Північ»	Те саме	950000
3.	«Північ»	Двоповерхова цегляна будівля під магазин	1250000
4.	«Південь»	Те саме	900000

Методичні вказівки до розв'язання задачі

Для розв'язання задачі необхідно скористатися порівняльним (ринковим) методом оцінки нерухомості. Метод порівняння продажів заснований на зіставленні й аналізі інформації щодо продажів аналогічних об'єктів нерухомості. Перш за все, слід ураховувати об'єкти, розташовані на одному сегменті ринку. Важливо визначити поправки або корегування, уведені до ціни продажу об'єкта-аналога під час приведення його характеристик до характеристик об'єкта, що оцінюється.

Існують наступні методи розрахунку поправок:

- метод, пов'язаний із аналізом парних продажів;
- метод прямого аналізу характеристик;
- експертний метод розрахунку.

Задача передбачає оцінку об'єкта нерухомості порівняльним методом з використанням поправок, розрахованих на основі парних продажів.

Парним продажем називають продаж двох об'єктів, ідентичних майже за всіма характеристиками, крім однієї. Саме таку характеристику необхідно оцінити. В основі цього методу лежить наступна логічна побудова: якщо між двома об'єктами, що зіставляються є єдина розбіжність, то різниця в цінах продажу може приписуватися саме цій розбіжності.

У задачі єдиною розбіжністю слід вважати розташування об'єктів нерухомості. Отже, необхідно розрахувати й унести корегування на розташування.

По-перше, оберіть із бази саме ті об'єкти, що можуть бути використані для подальших розрахунків.

По-друге, розрахуйте поправку на розташування за формулою:

$$P_m = \frac{C_1}{C_2}, \quad (7.15)$$

де C_1 - ціна продажу першого зіставного об'єкта.

C_2 - ціна продажу другого зіставного об'єкта.

По-третє, розрахуйте вірогідну вартість об'єкта, що оцінюється, із урахуванням поправки за формулою

$$V = G_{анал} \times P_m, \quad (7.16)$$

де $G_{анал}$ - ціна продажу аналога.

Задача 7.23.

Проведіть оцінку вартості двоповерхової будівлі заводу управління площею 400 кв. м, яке потребує косметичного ремонту.

В якості аналога обрано двоповерхову офісну будівлю площею 350 кв. м, у якій косметичний ремонт уже проведений. Ціна продажу аналога – 250000 дол. США. У базі даних було знайдено наступні дані за парними продажами (табл. 7.9).

Таблиця 7.11 – Пари об'єктів нерухомості, що порівнюються

Номер об'єкта	Фізичні характеристики та призначення об'єкта	Стан об'єкта	Ціна, дол. США
1.	Одноповерхова цегляна офісна будівля площею 150 кв. м.	Потребує косметичного ремонту	80000
2.	Одноповерхова цегляна офісна будівля площею 200 кв. м.	Проведено косметичний ремонт	160000

Методичні вказівки до розв'язання задачі

Для розв'язання даної задачі необхідно скористатися порівняльним (ринковим) методом оцінки нерухомості.

При цьому необхідно визначити поправки або корегування, що уводяться до ціни продажу об'єкта-аналога під час приведення його характеристик до характеристик об'єкта, що оцінюється. Об'єктом корегування є ціна продажу зіставного об'єкта нерухомості. Якщо елемент зіставного продажу перевищує за якістю аналогічний елемент в об'єкті, який оцінюється, то відбувається мінусова поправка.

Залежно від відношення до ціни одиниці порівняння всі поправки можна поділити на:

- відсоткові;
- грошові:
 - а) абсолютні;
 - б) відносні.

Вартість об'єкта оцінки з урахуванням відсоткової поправки розраховують за формулою:

$$V = (C_{od} \times K_{od}) \times P_{eid} = (C_{od} \times P_{eid}) \times K_{od}, \quad (7.17)$$

де $(C_{od} \times K_{od})$ - ціна продажу аналога до врахування поправки;

$P_{від}$ - розмір відсоткової поправки;

$C_{од}$ - ціна продажу одиниці порівняння;

$K_{од}$ - кількість одиниць порівняння.

Вартість об'єкта оцінки з урахуванням відносної грошової поправки розраховують за формулою:

$$V = (C_{од} \times K_{од}) + (P_{від} \times K_{од}) = (C_{од} + P_{від}) \times K_{од}, \quad (7.18)$$

де $P_{від}$ - розмір відносної грошової поправки.

Вартість об'єкта оцінки з урахуванням абсолютної грошової поправки розраховують за формулою

$$V = (C_{од} \times K_{од}) + P_{аб}, \quad (7.19)$$

де $P_{аб}$ - розмір абсолютної грошової поправки.

Під час розв'язання задачі необхідно розрахувати розмір поправки на косметичний ремонт. Для цього зіставляють ціни одиниць порівняння об'єктів з проведеним косметичним ремонтом і з тими, що потребують ремонту. Формула розрахунку поправки на проведений ремонт наступна:

$$P_{аб} = \frac{Ц_1}{S_1} - \frac{Ц_2}{S_2}, \quad (7.20)$$

де $Ц_1, Ц_2$ - відповідно ціна об'єктів один і два.

S_1, S_2 - відповідно площа об'єктів один і два.

Надалі необхідно розрахувати ймовірнісну вартість об'єкта оцінки з урахуванням поправки на косметичний ремонт за формулою:

$$V = \frac{G_{анал}}{S_{анал}} + P_{аб} \times S, \quad (7.21)$$

де $G_{анал}$ - ціна продажу аналога;

$S_{анал}$ - площа аналога;

S - площа об'єкта оцінки.

8. ЗАДАЧІ ЗА МОДУЛЯМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ У ВІЛЬНИЙ ЧАС

8.1. МОДУЛЬ 1.3. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства та методичні підходи до його оцінки

Задача 8.1.

Розрахуйте загальний фактичний рівень конкурентоспроможності потенціалу підприємства за економічними стандартами (ЗКППе) на рівні, обраному з семи можливих, представлених у табл. 8.1. Зробіть висновок.

Таблиця 8.1 - Матриця конкурентоспроможності потенціалу підприємства

№ п/п	Рівень КПП	Стандарти									
		<i>КР</i> (індикатор використання ресурсів)		<i>КП</i> (індикатор використання праці)		<i>КМ</i> (індикатор місткості ринку)		<i>КД</i> (індикатор дохідності)		<i>КЧ</i> (індикатор використання часу)	
		Відн. Од.	бал	Відн. Од.	бал	Відн. Од.	бал	Відн. Од.	бал	Відн. Од.	бал
1	Світове лідерство	5	100	3,5	100	0,5	100	1	100	0,7	100
2	Світовий стандарт	3,81	76,2	2,8	80	0,44	88	0,9	90	0,62	88,57
3	Національне лідерство	2,94	58,8	2,5	71,42	0,36	71	0,78	78	0,46	65,71
4	Національний стандарт	2,46	49,2	2,4	68,57	0,30	59	0,66	66	0,36	51,43
5	Галузеве лідерство	2,18	43,6	2,06	58,85	0,19	38	0,51	51	0,27	38,58
6	Галузевий стандарт	1,67	33,6	1,6	45,71	0,07	13	0,38	38	0,15	21,43
7	Порогів рівень	1,33	26,6	1	28,57	0,01	2	0,15	15	0,09	12,85
8	Підприємство	0,6	12	1,9	54,29	0,03	6	0,3	30	0,4	57,14

У матриці конкурентоспроможності вищий рівень індикатора, отриманий експертним способом, приймають у 100 балів. На основі наведених даних можна дати бальний розрахунок рівня конкурентоспроможності як щодо окремих індикаторів, так і щодо їхнього комплексу в цілому. При цьому формула розрахунку загального фактичного рівня конкурентоспроможності потенціалу підприємства за економічними стандартами (ЗКППе) на рівні, обраному з семи можливих, матиме наступний вигляд:

$$ЗКПП_e = \frac{кр_{8б} + кп_{р8б} + км_{8б} + кд_{8б} + кч_{8б}}{кр_{рб} + кп_{ррб} + км_{рб} + кд_{рб} + кч_{рб}}, \quad (8.1)$$

де рб- обраний для оцінки конкурентоспроможності рівень (р=1,2,...,7) у балах.
8б-показники індикатора на рівні підприємства в балах.

Задача 8.2.

Порівняйте рентабельність продукції за три квартали за даними, наведеними в табл. 8.2.

Таблиця 8.2 – Вихідні дані для розрахунків

Таблиця 8.2 – Вихідні дані для розрахунків Показник	Одиниця виміру	Квартал		
		I	II	III
Кількість виробів	шт.	1500	2000	1800
Ціна одного виробу	тис. грн.	60	60	60
Собівартість одного виробу	тис. грн.	50	52	48

Задача 8.3.

Вихідна інформація про виробничу, комерційну та фінансову діяльність підприємств-виробників пакувальних матеріалів і результати опитування групи

експертів стосовно впливу основних аспектів управління підприємствами на рівень їхньої конкурентоспроможності наведено в табл. 8.3 і 8.4.

Таблиця 8.3 – Показники господарсько-фінансової діяльності за групою підприємств-конкурентів, %

№ п/п	Показник	Підприємство		
		«Схід»	«Ера»	«Технопак»
1	Рівень завантаження обладнання	75	80	95
2	Частка недовиробленої продукції через простої виробництва	8	0	10
3	Частка довгострокових угод на виробництво продукції	25	50	55
4	Коефіцієнт оновлення асортименту	10	20	10
5	Частка продукції, що не має сталого попиту	30	20	25
6	Рівень продуктивності праці порівняно з галузевим	90	110	105
7	Рівень плинності кадрів	15	20	5
8	Достатність виробничих запасів для безперервного виробничого процесу	80	95	75
9	Рентабельність власного капіталу	25	20	18

Таблиця 8.4 – Результати експертної оцінки ступеня впливу аспектів управління діяльністю підприємства на його конкурентоспроможність

Аспект управління	Значущість
Маркетинг і комерційна діяльність	0,2
Виробничий менеджмент	0,3
Кадровий менеджмент	0,25
Управління за купівлею	0,1
Фінансовий менеджмент	0,15

На основі наведеної інформації:

1) оцінити рівень конкурентоспроможності підприємств-виробників пакувальних матеріалів з урахуванням важливості впливу аспектів управління.

2) для кожного підприємства визначити головні недоліки діяльності, які негативно впливають на рівень його конкурентоспроможності, і запропонувати практичні заходи, спрямовані на усунення виявлених недоліків.

Задача 8.4.

Знайти загальний показник конкурентоспроможності потенціалу підприємства за допомогою методу експертних оцінок. Результати обробки експертних оцінок підприємств-конкурентів фірми "Електа" представлені в табл. 8.5.

Таблиця 8.5 – Результати обробки експертних оцінок підприємств-конкурентів фірми "Електа"

№ п/п	Конкуренти	Підсумки оцінок за групами показників					
		Управління підприємством	Виробництво	Маркетинг	Кадри	Продукт	Фінанси
1	„Світлоприлад”	3,45	4,72	6,17	6,27	5,07	4,34
2	„Блискавка”	2,83	3,03	3,75	5,62	5,41	1,36
3	„Електропром»	4,09	4,93	3,02	6,2	4,0	1,11
4	„Електа”	5,15	6,16	6,68	6,62	7,41	4,63

Задача 8.5.

Провести SWOT-аналіз можливостей і загроз зовнішнього середовища для компанії «Коровай», яка спеціалізується на виробництві хлібобулочної продукції. Самостійно визначити оцінки (за 10-бальною шкалою) і імовірності наведених парних факторів. Розрахувати загальні значення оцінок можливостей і загроз. Результати аналізу подати в табл. 8.6.

Таблиця 8.6 - Аналіз можливостей і загроз діяльності підприємства

№ п/ п	Можливості	Вага	Оцінка		Загрози	Вага	Оцінка	
			Бали	Зваж. бали			Бали	Зваж. бали
1	Зростання ділової активності у країні				Зниження ділової активності у країні			
2	Зростання податкового тиску				Зниження податкового тиску			
3	Послаблення конкуренції				Посилення конкуренції			
4	Поліпшення демографічної ситуації				Погіршення демографічної ситуації			
5	Зменшення вартості сировини й матеріалів				Збільшення вартості сировини й матеріалів			
Загальна оцінка					Загальна оцінка			

Задача 8.6.

Необхідно проаналізувати конкурентоспроможність трьох підприємств на ринку в аналітичний спосіб, спираючись на бальну експертну оцінку показників за п'ятибальною шкалою Лайкерта за кожним фактором, наведеним у табл. 8.7.

Таблиця 8.7 - Вихідні дані для складання матриці оцінки конкурентоспроможності підприємств на ринку

Синтезуючий фактор конкурентоспроможності	Параметрична одинична оцінка підприємства-постачальника товару			Ранг фактора
	1	2	3	
Положення на ринку	5,3	3,8	3,7	0,07
Товар	4,9	3,9	4,1	0,26
Виробничий потенціал	5,2	4,0	3,2	0,30
Методи товароруку	4,3	4,2	4,0	0,30
Можливості збуту	4,9	3,2	3,3	0,07
Сумарна оцінка, S_i	x			1,00

Визначте інтегрований (груповий) факторний показник (I_i) кожного з підприємств-постачальників товару, сумарну оцінку за всіма інтегрованими факторними показниками для підприємства на ринку, конкурентоспроможність (КС) кожного з оцінюваних підприємств. Результати розрахунків необхідно представити в табл. 8.8.

Таблиця 8.8 – Матриця оцінки конкурентоспроможності підприємств на ринку

Синтезуючий фактор конкурентоспроможності	Параметрична одинична оцінка підприємства- постачальника товару			Ранг фактора	Інтегрований (груповий) факторний показник підприємства- постачальника товару		
	1	2	3		1	2	3
Положення на ринку	5,3	3,8	3,7	0,07			
Товар	4,9	3,9	4,1	0,26			
Виробничий потенціал	5,2	4,0	3,2	0,30			
Методи товароруху	4,3	4,2	4,0	0,30			
Можливості збуту	4,9	3,2	3,3	0,07			
Сумарна оцінка, S_i	x			1,00			
Коефіцієнт конкурентоспроможності, КС	x			x			

За отриманими результатами визначте стратегію, яку проводить кожне підприємство на досліджуваному ринку у вигляді табл. 8.9.

Таблиця 8.9 – Стратегії підвищення конкурентоспроможності підприємств

Підприємство	Конкурентоспроможність	Стратегія
1		
2		
3		

Задача 8.7.

Визначити ринкову позицію й обґрунтувати оптимальну стратегію за допомогою SPACE-аналізу для підприємства з виробництва круп «Арго», результати бальної оцінки показників за ключовими критеріями для якого наведені в табл. 8.10.

Таблиця 8.10 - Результати бальної оцінки ключових критеріїв за методом SPACE- аналізу для підприємства «Арго»

Критерії	Оцінка, балів	Вага
<i>Фінансова сила підприємства</i>		
Рентабельність власного капіталу	6	0,4
Стабільність прибутку	5	0,3
Рівень фінансової стійкості	4	0,3
<i>Конкурентоспроможність підприємства</i>		
Частка підприємства на ринку	6	0,3
Темпи зростання ринкової частки	4	0,2
Рентабельність реалізації продукції	6	0,5
<i>Привабливість галузі</i>		
Рівень прибутковості галузі	7	0,5
Стадія життєвого циклу галузі	5	0,3
Залежність розвитку галузі від кон'юнктури	5	0,2
<i>Стабільність галузі</i>		
Стабільність прибутку	6	0,4
Рівень розвитку інноваційної діяльності в галузі	2	0,2
Маркетингові та рекламні можливості	5	0,4

Задача 8.8.

На основі інформації табл. 8.11 побудувати лінію конкурентного профілю компанії ІВС. Визначити, за якими позиціями підприємство випереджає конкурентів, а за якими – займає слабкі позиції в конкурентній боротьбі .

Таблиця 8.11 - Вихідна інформація для оцінки конкурентної сили потенціалу підприємства

№ п/п	Чинник	Вага	Компанія ІВС	Конкуренти			
				1	2	3	4
1.	Якість продукції	0,1	8	5	10	1	6
2.	Ділова репутація	0,1	8	7	10	1	6
3.	Рівень витрат	0,2	5	10	3	1	4
4.	Технічний потенціал	0,05	10	1	7	3	8
5.	Розробка та реалізація інновацій	0,1	9	4	10	5	1
6.	Кадровий потенціал	0,2	5	7	10	1	4
7.	Фінансовий стан	0,15	5	10	7	3	1
8.	Менеджмент	0,1	9	4	10	5	1

8.2. МОДУЛЬ 1.4. Особливості поелементної оцінки ринкової вартості потенціалу підприємства

Задача 8.9.

Найбільш ефективним варіантом використання земельної ділянки є будівництво торговельного центру, вартість якого оцінюється 1,5 млн. грн. За прогнозними розрахунками щорічний чистий операційний дохід від експлуатації

нерухомості (земельна ділянка та приміщення під торговельний центр) дорівнюватиме 200 тис. грн., коефіцієнт капіталізації для земельної ділянки – 10%, для будівлі – 12 %. Оцінити вартість земельної ділянки.

Задача 8.10.

Земельну ділянку використано для обміну триповерхового гаражного комплексу на 600 автомобілів. Доходність таких гаражних комплексів складає 10%, а строк експлуатації – 35 років. Середня заповнюваність гаража дорівнює 85 %, вартість оренди одного машино-місця – 40 грн. на місяць. Вартість будівництва такого гаражного комплексу оцінюється в 1500 тис. грн. Визначити вартість земельної ділянки, якщо повернення капіталу здійснюється рівними виплатами.

Задача 8.11.

Для придбання об'єкта нерухомості було залучено кредит у сумі 300000 грн. Іпотечна постійна (коефіцієнт капіталізації на позиковий капітал) складає 17,5 %. Очікується, що об'єкт нерухомості принесе чистий операційний дохід 65000 грн. Аналіз порівняльних продажів показує, що інвестори очікують 19%-ий коефіцієнт капіталізації на власні кошти від капіталовкладень до подібних об'єктів. Оцініть вартість об'єкта нерухомості.

Задача 8.12.

Власник будівлі офісного призначення протягом 6 років планує отримувати щорічний дохід від оренди приміщень у розмірі 60 тис. грн. Наприкінці 6-го року будівлю буде продано за 1350 тис. грн., витрати на продаж прогнозуються в розмірі 5 % від продажної ціни. Прогнозування доходів від оренди має більш високий ступінь імовірності порівняно з можливістю продажу будівлі за вказану ціну, що впливає на рівень ставок за дисконтом: 8% для доходів від оренди та 20% для майбутнього продажу об'єкта. Оцінити вартість будівлі.

Задача 8.13.

Вихідні дані про діяльність об'єкта власності наведені в табл. 8.12.

Таблиця 2.12 - Вихідні дані про діяльність об'єкта власності

Показники	Грн.
Потенційний валовий дохід	200000
Знижка на простій площ	20000
Експлуатаційні витрати	70000
Витрати з обслуговування боргу	80000
Власний капітал	110000
Податок на прибуток	25%

Визначити чистий операційний дохід від експлуатації об'єкта власності, коефіцієнт капіталізації для власного капіталу (%) й оцінити вартість об'єкта за умов його фінансування виключно за рахунок власного капіталу.

Задача 8.14.

Об'єкт оцінки – одноповерхова будівля адміністративного призначення. Об'єкт, для порівняння який має на 40 м² більшу загальну площу та підземний гараж, було продано за 800 тис. грн. Об'єкт оцінки не має гаража, але покупець разом з правами власності на об'єкт отримує право довгострокової оренди земельної ділянки, на якій цей об'єкт розташований. Результати аналізу продажів свідчать про те, що поправка на придбання права довгострокової оренди земельної ділянки оцінюється в 15 % до вартості об'єкта, наявність гаража – 100 тис. грн., а вартість кожного додаткового 1 м загальної площі відповідає поправці у 1,2 тис. грн. Оцінити вартість будівлі.

Задача 8.15.

Визначити вартість приміщення виробничого призначення, яке надається в оренду за 2000 грн. на місяць. У базі даних про угоди купівлі-продажу аналогічних приміщень є інформація, наведена в табл. 8.13.

Таблиця 8.13 – Інформація про об'єкти-аналоги

№ об'єкта	Розмір місячної орендної плати, грн.	Ціна продажу, грн.
1	1500	50000
2	500	64000
3	1200	72000
4	2100	122500
5	900	52000

Задача 8.16.

Протягом 3-х років передбачається здавати офісне приміщення площею 100 м² в оренду. За попередніми прогнозами ймовірний відсоток недозавантаження об'єкта під час оренди складатиме 2% протягом прогнозного періоду, експлуатаційне резервування дійсного доходу 1%. Інформація щодо пропозиції на ринку оренди офісних приміщень у районі наведено в табл. 8.14.

Таблиця 8.14 – Пропозиції на ринку оренди офісних приміщень у районі

Об'єкт аналог	Площа, м2	Місячна орендна плата, грн.
1	70	1575
2	90	2160
3	80	1640
4	100	1750
5	65	1376

Оцінити вартість офісного приміщення, якщо дисконтна ставка дорівнює 12%, що відповідає доходам на валютні депозитні внески понад 100 тис. грн.. поправка на ризик оцінюється в 6 %. поправка на ліквідність 2 %, що відповідає трьом місяцям експонування об'єкта при його продажу. Очікувана вартість

продажу офісного приміщення в постпрогнозному періоді 94 тис. грн. Поправка на ризик для майбутнього продажу об'єкта оцінюється в 9 %.

Задача 8.17.

Об'єкт оцінки має повну вартість заміщення 100 тис. грн. Величина фізичного зносу об'єкта сягає 40%, технологічне старіння становить 15%, функціональне 10% й економічне 12%.

Необхідно визначити оціночну вартість об'єкта.

Задача 8.18.

Необхідно визначити коефіцієнт фізичного зносу верстата на основі табл. 8.15, який відпрацював 5 років, капітально відремонтований та, на думку двох експертів, має задовільний технічний стан, а на думку третього експерта, - добрий.

Таблиця 8.15 – Шкали експертних оцінок для визначення ступеня при обстеженні технічного стану машин та обладнання

Рівень зносу (знецінення),%	Характеристика технічного стану	Залишковий термін служби, %
0	Нове. Обладнання нове, встановлення і ще не експлуатується, перебуває у відмінному стані.	100
5		95
10	Дуже добре. Практично нове обладнання, що недовго було в експлуатації і не потребує ремонту та заміни деталей чи агрегатів.	90
15		85
20	Добре. Обладнання, що вже було в експлуатації, повністю відремонтоване чи відновлене.	80
25		75
30		70
35		65
40		60
45	Задовільне. Обладнання, що було в експлуатації, вимагає певного ремонту чи заміни окремих незначних деталей, вузлів.	55
50		50
55		45
60		40
65	Умовно придатне. Обладнання, що було в експлуатації, придатне до експлуатації, але вимагає значного ремонту або заміни головних (суттєвих) деталей, вузлів.	35
70		30
75		25
80		20
85	Незадовільне. Обладнання, що було в експлуатації, вимагає капітального ремонту, такого як заміна основних робочих органів, основних агрегатів.	15
90		10
97,5	Непридатне до експлуатації. Обладнання, яке не має реальних перспектив продажу, крім реалізації за втратою конструкційних (основних) матеріалів продажу, крім реалізації за вартістю конструкційних (основних) матеріалів.	2,5
100		0

Коефіцієнт фізичного зносу визначається за наведеною шкалою або залежно від фактичного стану об'єкта, оціненого експертним шляхом („добре”, „задовільно” й т. д.), або від прогнозованого залишкового терміну служби, вираженого у відсотках.

Задача 8.19.

Оцінити вартість горизонтально-фрезерного станка за методом ринкових порівнянь. Аналогами обрано три моделі станка 6Т82Ш, 6К81Ш и ФС250. Технічні параметри об'єкта оцінки й аналогів наведено в табл. 8.16.

Таблиця 8.16 – Технічні характеристики об'єктів

Найменування параметра	Об'єкт оцінки	Аналог 1 мод. 6Т82Ш	Аналог 2 мод. 6К81Ш	Аналог 3 мод. ФС250
Ширина столу, мм	320	320	250	250
Довжина столу, мм	1370	1250	1000	630
Пересування столу, мм				
увздовж	850	800	710	400
упоперек	250	320	320	250
по вертикалі	390	420	390	450
потужність, кВт	7	7,5	7	5
Ціна, грн.		240	200,1	150

Задача 8.20.

На рівень ефективності використання кадрового потенціалу виробничого підприємства ЗАТ «Станк» значно впливає ступінь відповідності виконуваної роботи прихильності та запитам робітників, тобто привабливості їхньої праці, яка характеризується наступними показниками:

- 1) визнанням роботи.
- 2) високим ступенем відповідальності.

- 3) можливостями кар'єрного зростання.
- 4) високим рівнем доходів.
- 5) залежністю системи оплати праці від кінцевих результатів.
- 6) можливістю реалізації творчого потенціалу.
- 7) можливостями розвитку професійних здібностей.
- 8) можливістю самостійно приймати рішення в межах своєї компетенції.
- 9) складністю праці.

Результати анкетного опитування робітників одного з виробничих підрозділів ЗАТ «Станк» за перерахованими вище показниками наведено в табл. 8.17.

Таблиця 8.17 – Результати анкетного опитування робітників ЗАТ «Станк»

Порядковий номер робітника підрозділу	Порядковий номер показника і його місце за результатами анкетного опитування робітників								
	1-й	2-й	3-й	4-й	5-й	6-й	7-й	8-й	9-й
1	2	4	9	8	5	1	3	6	7
2	9	2	4	5	3	8	6	7	1
3	9	4	3	5	1	8	6	7	2
4	9	2	6	7	3	8	1	5	4
5	2	4	3	7	9	8	6	5	1
6	3	5	1	9	8	2	4	6	7
7	4	8	1	2	3	9	5	7	6
8	4	8	1	2	3	9	5	7	6
9	4	8	1	2	3	9	5	7	6
10	3	6	1	2	4	7	8	9	5
11	4	8	1	2	3	9	5	7	6
12	4	8	1	2	3	9	5	7	6
13	4	8	1	2	3	9	5	7	6
14	4	1	7	8	3	9	5	6	2
15	4	6	7	8	9	2	1	3	5
16	4	8	1	2	3	9	5	7	6
17	4	8	2	1	3	9	6	7	5
18	5	8	2	1	3	9	6	7	4
19	4	8	3	1	2	9	5	7	6
20	4	8	1	2	3	9	5	7	6
21	4	8	2	1	3	9	5	7	6
22	5	7	2	1	3	9	4	8	6
23	4	8	1	2	3	9	6	7	5
24	5	7	1	3	2	9	4	8	6
25	5	8	2	3	1	9	6	7	4

На основі результатів анкетного опитування оцінити в балах рівень привабливості праці в одному з виробничих підрозділів ЗАТ «Станк».

Задача 8.21.

Відновлювальна вартість обладнання 40000 грн.. термін, протягом якого очікується отримання доходів від його експлуатації 15 років. ефективний вік – 3 роки. величина усунюваного зносу дорівнює 700 грн. Визначити величину та відсоток сукупного зносу обладнання.

Задача 8.22.

Втрати робочого часу через плинність одного робітника склали 4 дні, а плинність на підприємстві 85 чоловік. Плановий виробіток на людину-день становити 80 тис. грн. Розрахувати економію робочого часу й можливий додатковий випуск продукції у результаті усунення плинності.

Задача 8.23.

У минулому році було виготовлено продукції на суму 2210 млн. грн. У році, що планується, її випуск збільшиться 5 %. Кількість працівників у минулому році складала 2500 осіб, але ж планом передбачено скоротити її на 50 осіб. Визначити заплановане зростання продуктивності праці на підприємстві.

Задача 8.24.

Визначити приріст обсягу виробництва підприємства за рахунок зростання продуктивності праці за даними табл. 8.19.

Таблиця 8.19 – Вихідні дані для розрахунків

Показник	Попередній рік	Звітний рік
Обсяг товарної продукції, тис. грн.	11800	12900
Чисельність персоналу, чол.	428	442

Задача 8.25.

Одним із етапів дослідження рівня реалізації виробничого потенціалу підприємства є визначення впливу якості керівництва підрозділу на результати його діяльності. Експертами-оцінювачами проведено анкетне опитування робітників підрозділу та кваліфікаційне тестування, результати яких дозволили визначити кількість балів за кожною професійно-особистісною якістю керівника виробничого підрозділу підприємства. Кожна якість оцінювалась за п'ятибальною системою: якість відсутня – 1 бал. якість виявляється дуже рідко – 2 бали. якість виявляється не сильно і не слабо – 3 бали. якість виявляється часто – 4 бали. якість виявляється систематично – 5 балів.

На основі наведених даних (табл. 8.20) розрахувати інтегральний показник професійно-особистісних якостей керівника виробничого підрозділу підприємства та зробити висновок про його рівень, враховуючи, що за вагомістю якостей мінімальне значення інтегрального показника дорівнює 1, середнє 3 і максимальне 5 балів.

Таблиця 8.20 – Експертна оцінка професійно-особистісних якостей керівника виробничого підрозділу підприємства

Експерт	Професійно-особистісні якості керівника, бали						
	Знання, досвід	Організаторські здібності	Культура, порядність	Активність, уміння сприймати критику	Темперамент	Спрямованість власних інтересів	Вік, стан здоров'я
1-й	4	3	3	2	4	3	5
2-й	4	3	4	2	4	3	5
3-й	5	2	4	3	4	3	4
4-й	5	2	3	2	5	3	5
5-й	4	3	4	2	4	2	5
Вагомість якості	0,23	0,16	0,09	0,19	0,07	0,07	0,19

9. ОСНОВНІ ФОРМУЛИ ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ

Таблиця 9.1 – Необхідні формули для розв'язання задач

Показник	Формула	Умовні позначення
1	2	3
Валовий прибуток, Пв	$П_в = ВР - ПДВ - АЗ - С_в.$	<i>ВР</i> – виручка від реалізації продукції підприємства. <i>ПДВ</i> – податок на додану вартість. <i>АЗ</i> – акцизний збір. <i>С_в</i> – виробнича собівартість.
Прибуток від операційної діяльності, По	$П_о = П_в + Д_{оп.ін} - АВ - B_з - B_{оп.ін}.$	<i>Доп.ін</i> – інші операційні доходи. <i>АВ</i> – адміністративні витрати. <i>Вз</i> – витрати на збут. <i>Воп.ін</i> – інші операційні витрати.
Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування, Поз	$П_{зо} = П_о + Д_к + Д_ф + Д_{ін} - B_ф - B_к - B_{ін}.$	<i>Дк</i> – дохід від участі в капіталі. <i>Дф</i> – інші фінансові доходи. <i>Дін</i> – інші доходи. <i>Вф</i> – фінансові витрати. <i>Вк</i> – втрати від участі в капіталі. <i>Він</i> – інші витрати.
Прибуток від звичайної діяльності, Пз	$П_з = П_{зо} + ПП.$	<i>ПП</i> – податок на прибуток від звичайної діяльності.
Чистий прибуток, ЧП	$ЧП = П_з + НП - НЗ - ПНП.$	<i>НП</i> – надзвичайний прибуток. <i>НЗ</i> – надзвичайний збиток. <i>ПНП</i> – податок на надзвичайний прибуток.

Продовження табл. 9.1

1	2	3
Загальний рівень рентабельності підприємства, P	$P = \frac{\Pi_3}{C} \times 100$ або $P = \frac{\Pi_3}{O\Phi + OЗ} \times 100.$	C – загальна виробнича собівартість. $O\Phi$ – сума вартості основних виробничих фондів. $OЗ$ – сума оборотних коштів.
Рентабельність виробничих фондів, $P_{вф}$	$P_{вф} = \frac{\Pi_3}{O\Phi} \times 100.$	-
Рентабельність сукупних активів, $P_{са}$	$P = \frac{\Pi_3}{A} \times 100.$	A – середня сума активів балансу підприємства.
Рентабельність власного (акціонерного) капіталу, $P_{вк}$	$P = \frac{ЧП}{ВК} \times 100.$	$ЧП$ – чистий прибуток підприємства. $ВК$ – сума власного капіталу.
Рентабельність продукції, P_p	$P = \frac{\Pi_3}{C_m} \times 100$ або $P = \frac{\Pi_3}{O} \times 100.$	C_m – повна собівартість товарної реалізованої продукції. O – обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг).
Рентабельність певного виробу, P_v	$P = \frac{Ц_i - C_i}{C_i} \times 100.$	$Ц_i, C_i$ – відповідно ціна і собівартість i -го виробу.
Інтегрований (груповий) факторний показник, I_i	$I_i = E_i \times P_i.$	E_i – параметрична одинична експертна оцінка підприємства-постачальника товару. P_i – ранг аналізованого фактора.
Сумарна оцінка, C_i	$C_i = \sum_{i=1}^n I_i$	n – усі інтегровані (групові) факторні показники.

1	2	3
Чисельність основних виробничих працівників, Чпр	$Ч_{пр} = \frac{ТР_{пл} \times K_v}{\Phi_{ef} \times K_{вн}}$	<p>$ТР_{пл}$ – планова трудомісткість виготовлення одиниці визначеного виду продукції, людино-годин.</p> <p>K_v – кількість виробів даного виду продукції, натуральних одиниць.</p> <p>Φ_{ef} – річний ефективний фонд роботи працівника, годин.</p> <p>$K_{вн}$ – очікуваний коефіцієнт виконання норм виробітку в цілому в цеху, підприємстві.</p>
Фонд оплати праці виробничих працівників, ФОПпр	$ФОП_{пр} = \left(1 + \frac{B_{пр}}{100}\right) \times T_{ст} \times \Phi_{ef} \times Ч_{пр}$	<p>$B_{пр}$ – відсоток премій та інших доплат, установлений за якісне виконання плану, індивідуальні досягнення, творчий підхід до виконуваної роботи тощо, до тарифного заробітку працівника.</p> <p>$T_{ст}$ – годинна тарифна ставка за виконувану роботу, грн/годину.</p> <p>$Ч_{пр}$ – чисельність працівників певної кваліфікації, оплата праці яких здійснюється за фактично відпрацьований час.</p>

1	2	3
Коефіцієнт конкуренто-спроможності, КС	$КС = \frac{C_i}{C_{\max}};$ $КС_{\text{лідер}} = 1 \quad \text{для } C_{\max}$ <p>(підприємство-лідер)</p>	C_i – сумарна оцінка. C_{\max} – максимальний рівень сумарної оцінки.
Коефіцієнт вибуття, Кв	$K_v = \frac{Ч_{\text{зв.заг}}}{Ч} \times 100.$	$Ч_{\text{зв.заг}}$ – загальна чисельність звільнених за відповідний період із будь-яких причин. $Ч$ – середньооблікова чисельність працівників у цьому ж періоді.
Коефіцієнт прийому, Кпр	$K_{\text{пр}} = \frac{Ч_n}{Ч} \times 100.$	$Ч_n$ – чисельність прийнятих на роботу за відповідний період.
Коефіцієнт плинності, Кпл	$K_{\text{пл}} = \frac{Ч_{\text{зв}}}{Ч} \times 100.$	$Ч_{\text{зв}}$ – чисельність звільнених за власним бажанням, за порушення трудової дисципліни або з інших причин, не пов'язаних із виробництвом.
Економія робочого часу за рахунок зниження плинності, Ечас	$E_{\text{час}} = Ч_{\text{зв}} \times B_{\text{ч}}.$	$B_{\text{ч}}$ – втрати часу у зв'язку із плинністю, тобто час на заміщення необхідною робочою силою одного звільненого, днів.
Додатковий випуск продукції за рахунок зниження плинності, Одод	$O_{\text{дод}} = E_{\text{час}} \times B_{\text{пл}}.$	$B_{\text{пл}}$ – плановий виробіток на одного працюючого за один людино-день.

1	2	3
<p>Показники рівня продуктивності праці</p> <ul style="list-style-type: none"> - виробіток, B. - трудомісткість, T. 	$B = \frac{O}{T_{жс}}$ $T = \frac{T_{жс}}{O}$ $\Delta B = \frac{\Delta T \times 100}{100 - \Delta T}$ $\Delta T = \frac{\Delta B \times 100}{100 + \Delta B}$	<p>$T_{жс}$ – витрати «живої» праці на випуск відповідного обсягу продукції (робіт, послуг).</p> <p>ΔB – зростання виробітку.</p> <p>ΔT – зниження трудомісткості, %.</p>
<p>Приріст обсягу виробництва за рахунок зростання продуктивності праці, $\Delta O_{пр}$</p>	$\Delta O_{пр} = 100 - \frac{\Delta Ч}{\Delta O} \times 100,$	<p>$\Delta Ч$ – приріст чисельності, %.</p> <p>ΔO – приріст обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг), %.</p>
<p>Метод прямого рахунку планування продуктивності праці, $П_{п.пл}$</p>	$П_{п.пл} = \frac{O_{пл}}{Ч_{пл}} \text{ або}$ $П_{п.пл} = \frac{H_{пл}}{Ч_{пл}}$	<p>$O_{пл}$ – запланований обсяг продукції у вартісному вираженні.</p> <p>$H_{пл}$ – запланований обсяг продукції в натуральних одиницях, шт.</p> <p>$Ч_{пл}$ – планова чисельність промислово-виробничого персоналу.</p>
<p>Зростання продуктивності праці за рахунок зниження трудомісткості, $\Delta ПП$</p>	$\Delta ПП = \frac{T_{м}}{T_{н}} \times 100 - 100.$	<p>$T_{м}, T_{н}$ – минула та нова трудомісткість на операцію або виріб.</p>

1	2	3
Економія чисельності робітників за рахунок зниження трудомісткості, $\Delta E_{\text{ч}}$	$\Delta E_{\text{час}} = \frac{(T_{\text{м}} - T_{\text{н}}) \times P}{\Phi \times K}.$	<p>P – кількість виробів або операцій. Φ – реальний фонд робочого часу одного робітника. K – коефіцієнт виконання норм.</p>
Норма часу, Нч	$H_{\text{ч}} = T_{\text{осн}} + T_{\text{доп}} + T_{\text{обсл}} + T_{\text{від}} + T_{\text{пер}} + T_{\text{пз}}.$	<p>$T_{\text{осн}}$ – основний час. $T_{\text{доп}}$ – допоміжний час. $T_{\text{обсл}}$ – час на обслуговування робочого місця. $T_{\text{від}}$ – час на відпочинок та особисті потреби. $T_{\text{пер}}$ – час перерв за органічними причинами. $T_{\text{пз}}$ – підготовчо-заклучний час.</p>
Коефіцієнт стійкості хроноряду, Кст	$K_{\text{ст}} = \frac{\text{Ч}_{\text{макс}}}{\text{Ч}_{\text{мін}}}.$	<p>$\text{Ч}_{\text{макс}}$, $\text{Ч}_{\text{мін}}$ – максимальна і мінімальна тривалість виконання операції.</p>
Норма часу виконання елемента операції, Нч.ел	$H_{\text{ч.ел}} = \frac{\sum_{i=1}^{\kappa} \text{Ч}_i}{\kappa}.$	<p>κ – кількість замірів, проведених після чистки хроноряду. Ч_i – час на виконання елемента операції в i-му замірі.</p>

1	2	3
<p>Норма виробітку, Нвир</p>	$H_{вир} = \frac{T_{\delta}}{H_{ч}},$ <p>якщо норма виробітку збільшується на $a\%$, то</p> $\frac{100 \times a}{100 + a} \%,$ <p>норма часу зменшується на</p> <p>якщо норма виробітку зменшується на $a\%$, то</p> $\frac{100 \times a}{100 - a} \%.$ <p>норма часу зростає на</p>	<p>T_{δ} – дійсний фонд робочого часу. $H_{ч}$ – встановлена норма часу на одиницю продукції.</p>
<p>Норма обслуговування, Нобсл</p>	$H_{обсл} = \frac{T_{\delta}}{T_{н.обсл}}.$	<p>$T_{н.обсл}$ – норма часу на обслуговування одиниці обладнання.</p>
<p>Планова чисельність промислово-виробничого персоналу (Чзаг) за - методом коригування виробничої програми.</p>	$\mathcal{C}_{заг} = \frac{\mathcal{C}_{баз} \times K_з}{100} \pm \Delta \mathcal{C}.$	<p>$\mathcal{C}_{баз}$ – чисельність промислово-виробничого персоналу за базовий період. $K_з$ – коефіцієнт зміни обсягів виробництва розрахункового періоду відносно базового. сумарні зміни чисельності за факторним розрахунком можливої зміни продуктивності праці.</p>

10. ГЛОСАРІЙ

Ануїтет - потік рівновеликих платежів, що надходять або сплачуються через однакові інтервали часу протягом певного періоду.

Балансова вартість - вартість витрат на будівництво або придбання об'єкта власності, що відбивається в балансовій звітності.

Будівлі - інженерно - архітектурні споруди, що створюють приміщення для певних бізнес - процесів.

Вартість - це міра того, скільки гіпотетичний покупець готовий заплатити за оцінювану власність.

Виробничий потенціал підприємства - узагальнююча характеристика, яка відбиває спроможність наявних на підприємстві персоналу та засобів виробництва до перетворення ресурсів, які подаються на вхід виробничої системи, на готову продукцію та послуги на виході з цієї системи.

Витрати - це міра витрат, необхідних для того, щоб створити об'єкт, подібний до оцінюваного. Витратний (майновий) підхід визначає вартість об'єкта на основі суми витрат на його створення та використання.

Виробничий і господарський інвентар - предмети технічного призначення, що беруть участь у виробничому процесі, але не належать ані до машин, ані до обладнання. До них зараховують ємності для збереження рідин, пристрої і тару для сипучих, штучних і тарно-штучних матеріалів, пристрої та меблі, що застосовуються для полегшення виробничих операцій, предмети конторського та господарського призначення, спортивний інвентар.

Відкладені, або відстрочені, витрати - організаційні витрати, що здійснюються в момент створення підприємства (наприклад, витрати, пов'язані з утворенням юридичної особи - гонорари юристам за складання установчих документів, послуги за реєстрацію фірми).

Грошовий потік - грошові суми, що виникають на підприємстві в певній хронологічній послідовності.

Гудвіл - сукупність таких елементів бізнесу або персональних якостей, які стимулюють клієнтів користуватися послугами даного підприємства (особи) і забезпечують отримання надприбутку.

Доходний підхід - підхід, відповідно до якого вартість об'єкта власності визначається поточною (капіталізованою) вартістю очікуваних потоків доходів за період його експлуатації.

Земельна ділянка - частина земної поверхні, що має фіксовані межі, характеризується визначеним розташуванням, природними властивостями, певними фізичними параметрами, правовим і господарським статусом та іншими характеристиками, які дозволяють використовувати її в економічних відносинах.

Інтелектуальна власність - виключне право фізичної або юридичної особи на результати інтелектуальної діяльності та прирівняні до них засоби індивідуалізації юридичної особи, індивідуалізації продукції, виконуваних робіт або послуг (фірмове найменування, товарний знак, знак обслуговування).

Інформаційне обладнання - призначене для перетворення, передавання та збереження інформації: обладнання систем зв'язку, засоби вимірювання й управління, засоби обчислювальної техніки й оргтехніки, засоби візуального й акустичного відображення інформації, засоби збереження інформації, театральньо-сценічне обладнання.

Інноваційний потенціал - сукупність можливостей підприємства для генерації, сприйняття у запровадження нових (радикальних і модифікованих) ідей для його системного технічного, організаційного й управлінського оновлення.

Інформаційний потенціал - це єдність організаційно-технічних та інформаційних можливостей, які забезпечують підготовку та прийняття управлінських рішень і впливають на специфіку виробництва через збір, зберігання (накопичення), обробку та розповсюдження інформаційних ресурсів.

Інфраструктурний потенціал - збалансовані за вимогами виробництва можливості цехів, господарств і служб, які забезпечують необхідні умови для діяльності основних підрозділів підприємства та задоволення соціальних потреб його персоналу.

Капіталізація - процес перерахунку доходів, отриманих від використання об'єкта власності.

Конкурентоспроможність потенціалу підприємства - це комплексна порівняльна характеристика потенціалу, яка відбиває ступінь переваги індикаторів якості використання ресурсів та організації взаємозв'язків між ними, що визначають ефективність потенціалу на певному ринку за певний проміжок часу, щодо сукупності індикаторів підприємств-аналогів.

Майнові права - права користування земельними ділянками, природними ресурсами, водними об'єктами, підтвердженням яких є ліцензія, права оренди.

Майно - матеріальні й нематеріальні активи, що є корисними та становлять вартість для власника або потенційного покупця.

Маркетинговий потенціал - це максимальна можливість підприємства щодо систематизованого спрямування всіх його функцій на задоволення потреб споживачів і використання потенційних ринків збуту.

Машини і обладнання - усі види активної частини основних фондів, які безпосередньо впливають на предмет труда: силові й робочі машини й обладнання, транспортні засоби, виробничий і господарський інвентар.

Нематеріальні активи - це різного роду права та привілеї, які забезпечують власникам певний дохід або іншу користь, мають вартість, але не мають матеріально-речовинного змісту.

Науково-технічний потенціал - узагальнююча характеристика рівня наукового забезпечення виробництва: науки, техніки, технології, інженерної справи, виробничого досвіду, можливостей і ресурсів, які є у підприємства для вирішення науково-технічних проблем.

Нерухомість - об'єкти з фіксованим місцем розташуванням у просторі (на земній поверхні) та все, що з ними невід'ємно пов'язано над чи під землею, а також сукупність прав, що визначає їхній юридичний статус.

Оцінка - результат визначення й аналізу якісних і кількісних характеристик об'єкта, що управляє, а також процес управління ним.

Оцінка вартості потенціалу підприємства - упорядкований, цілеспрямований процес визначення у грошовому виразі вартості об'єкта з урахуванням потенційного та реального доходу, який має місце в певний проміжок часу в умовах конкретного ринку.

Потенціал як економічна категорія - наявні можливості, ресурси, запаси, засоби, що можуть бути використані для досягнення, здійснення будь-чого.

Потенціал підприємства - можливості системи ресурсів і компетенції підприємства створювати результат для зацікавлених осіб за допомогою реалізації бізнес-процесів.

Порівняльний (ринковий) підхід - визначає вартість на базі співставлення з аналогами, що вже були об'єктами ринкових угод.

Профіль об'єкта - це сукупність специфічних параметрів, що характеризують об'єкт аналізу, і завдяки яким він відомий цільовій групі споживачів.

Результативний (дохідний) підхід - вартість об'єкта оцінюється на основі величини чистого потоку позитивних результатів від його використання.

Розвиток підприємства – це цілеспрямована діяльність підприємства, пов'язана з удосконаленням процесів результативного розв'язання проблем соціального, організаційного, економічного, техніко-технологічного й інших напрямків, що виникають під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів, через постійний перегляд стратегій, функцій, структур, за ініціативи каталізатора змін з застосуванням теорії мотивації, досліджень дією, раціональних та інших методів.

Силові та робочі машини й обладнання - машини, інструменти, апарати й інші види обладнання, призначені для механічного, термічного та хімічного впливу на предмет праці з метою зміни його форми, властивостей, стану або положення. До цієї групи належать усі види технологічного обладнання, ураховуючи автоматичні машини й обладнання для виробництва промислової продукції, обладнання сільськогосподарське, транспортне, будівельне, торгівельне, складське, санітарно-гігієнічне, обладнання систем водопостачання та каналізації й інші види.

Споруди - будівельні об'єкти, призначені для здійснення спеціальних технічних процесів, а також усього комплексу супровідних процесів.

Ставка капіталізації - коефіцієнт, що застосовується для визначення вартості об'єкта, виходячи з очікуваного доходу від його використання за умови, що дохід передбачається незмінним протягом визначеного періоду в майбутньому.

Ставка дисконту - необхідна інвесторам ставка доходу на вкладений капітал порівняно з рівнем ризику об'єкта.

Стратегічний аналіз - це комплексне дослідження економічної системи за параметрами, що визначають її майбутній стан.

Транспортні засоби - пристрої, призначені для переміщення людей і вантажів (залізничний, водяний, автомобільний, повітряний, космічний, міський транспорт і засоби напільного виробничого транспорту).

Трудовий потенціал - це персоніфікована робоча сила, яка розглядається у сукупності своїх якісних характеристик.

Управлінський потенціал - це навички та здібності керівників різних рівнів менеджменту з формування, організації, створення належних умов для функціонування та розвитку соціально-економічної системи підприємства.

Фінансовий потенціал - обсяг власних, позикових і залучених фінансових ресурсів підприємства, який перебуває в його розпорядженні для здійснення поточних і перспективних витрат.

Цілісний архітектурний комплекс - сукупність будівельних елементів і конструкційних рішень, яка визначає можливість об'єкта виконувати корисні функції та запобігає недопустимим деформаціям у межах установленого проміжку часу й умов експлуатації.

Енергетичне обладнання - генератори, що виробляють теплову й електричну енергію та двигуни, які перетворюють енергію будь-якого виду на механічну.

Юридичний статус - сукупність прав власності забудови, застави, сервітутів, переваги придбання й інших законних зобов'язань, пов'язаних земельними ділянками, які визначають специфіку їхнього відчуження та використання.

11. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ З КУРСУ “Потенціал і розвиток підприємства”

1. Мета та предмет дисципліни.
2. Структура потенціалу підприємства.
3. Розрахунок та аналіз показників фінансового потенціалу підприємства.
4. Складові частини потенціалу підприємства та їхній вплив на оцінювання потенціалу.
5. Мета оцінювання потенціалу підприємства.
6. Процес формування потенціалу підприємства.
7. Специфіка формування виробничого потенціалу підприємства.
8. Дохідний підхід до визначення потенціалу підприємства.
9. Витратний підхід до оцінки потенціалу підприємства.
10. Порівняльний підхід до оцінки потенціалу підприємства.
11. Принципи оцінки потенціалу підприємства.
12. Методи оцінки землі. Державна методика оцінки земельної ділянки.
13. Методи оцінки будівель і споруд.

14. Методи оцінки машин та обладнання.
15. Особливості оцінки машин та обладнання.
16. Показники економічної ефективності та їхній вплив на рівень використання ресурсів підприємства.
17. Теоретичні основи аналізу нематеріальних ресурсів.
18. Графоаналітична модель визначення потенціалу підприємства.
19. Алгоритм побудови графоаналітичної моделі потенціалу підприємства та її аналіз.
20. Основні складові елементи потенціалу підприємства. Модель потенціалу.
21. Методи оцінки нематеріальних активів підприємства.
22. Особливості об'єктів нерухомості та земельних ділянок як об'єктів оцінки.
23. Особливості оцінки окремих видів нематеріальних активів підприємства.
24. Структура інтелектуального потенціалу.
25. Складові елементи стратегічного потенціалу підприємства.
26. Методологія оцінки трудового потенціалу підприємства.
27. Модель оцінки трудового потенціалу.
28. Застосування різних методик до оцінки трудового потенціалу.
29. Теоретичні основи оцінки вартості бізнесу.
30. Методики визначення вартості потенціалу підприємства.
31. Структура виробничого потенціалу підприємства.
32. Особливості оцінки виробничого потенціалу підприємства.
33. Результатна оцінка потенціалу підприємства.
34. Підходи до визначення та розрахунку маркетингового потенціалу підприємства.
35. Ієрархічні рівні маркетингового потенціалу підприємства та їхня взаємозалежність.
36. Імідж підприємства.

37. Фінансовий потенціал підприємства, його оцінка й аналіз.
38. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства.
39. Методи оцінки вартості об'єктів нерухомості.
40. Вплив галузевої належності фірми на конкурентну перевагу підприємства.
41. Поняття конкурентоспроможності потенціалу підприємства.
42. Конкурентні сили галузі і їхній вплив на визначення потенціалу підприємства.
43. Методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства та їхня характеристика.
44. Сутність резервів розвитку потенціалу підприємства.
45. Підходи та методи визначення резервів розвитку потенціалу підприємства.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28.06.1996 р.
2. Законодавство України про працю: Зб. нормат. – прав. Актів. – К.: Істина, 2004. –344 с.
3. Постановление Кабинета Министров Украины №1554 от 12.10.2000 г. “Методичка оценки стоимости имущества во время приватизации”.
4. Постановление Кабинета Министров Украины №1440 от 10.09.2003 г. “Общие положения оценки имущества и имущественных прав”.
5. Постановление Кабинета Министров Украины №1891 от 10.12.2003 г. “Методика оценки стоимости имущества”.
6. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах. Наказ МО України від 02,06,1993 р. №161.
7. “Нормы профессиональной деятельности оценщика” от 11.04.1995 г. Украинского общества оценщиков (редакция от 18.08. 1999 г.). – [http: //uto.com.ua](http://uto.com.ua).
8. Володькина М.В. Стратегический менеджмент: Уч. пособие. – К.: Знання –Прес, 2002. –149 с.
9. Гавва В.Н., Божко Е.А. Потенціал підприємства: формування та оцінювання: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 224 с.
10. Добикіна О.К. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібник / О.К. Добикіна, В.С. Рижиков, С.В. Касьянюк, М.Є. Кокотько та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 208 с.
11. Економіка підприємства: Структурно-логічний навч. посібник / За ред. д-ра екон. наук, проф. С. Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2001. – С. 95-110.
12. Ковалев А. П. Оценка стоимости активной части основных фондов.: Учеб.-метод, пособие. – М.: Финстатин-форм, 1997. – 175 с.

13. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.
14. Мамаєва Т.О. Потенціал підприємства: формування та оцінка: конспект лекцій / Мамаєва Т.О., Торкатюк В.І. та ін.– Х.:ХНАМГ, 2007. – 143 с.
15. Міжнародні стандарти оцінки: принципи, стандарти та правила / За ред. О. Драпиковського, І. Іванової. – К.: УКРелс, 1999. –105 с.
16. Одегов Ю. Г. и др. Трудовой потенциал предприятия: пути эффективного использования / Ю. Г. Одегов, В. Б. Бьичин, К. Л. Андреев: Под ред. Н. А. Иванова. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1991. – 172 с.
17. Портер М. Стратегія конкуренції / Пер. з англ. А. Олійник, Р. Скільського. – К.: Основи, 1997. – 390 с.
18. Прасол В.М. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навч. посібник. – Х.: ХНАМГ, 2007. – 264 с.
19. Рішення Вченої ради ХНАМГ від 01,12,2000 р. «Про посилення самостійної роботи студентів».
20. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 312 с.
21. Федонін О.С., Рєпіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2004. – 316 с.
22. Федотова М. А., Уткин З. А. Оценка недвижимости и бизнеса. – М.: Тандем. Экмос, 2000. – 352 с.
- 23.Хомяков В.І., Белінська В.М., Федоренко О.В., Потенціал і розвиток підприємства: Навчальний посібник. -Черкаси: ЧДТУ, 2009. – 435 с.
- 24.Експериментальне положення про тестовий контроль та рейтингове оцінювання знань, умінь, навичок студентів в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Х.: ХНАМГ, 2006.

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Харківська національна академія міського господарства

КОНТРОЛЬНА РОБОТА
з курсу «Потенціал і розвиток
підприємства»

Виконала:

студентка 4 курсу, ФПО і ЗН

групи ЕП-1

Бібік Л. П.

Перевірила:

Федорова В. Г.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Потенціал і розвиток підприємства

Методичні вказівки
до виконання контрольної і самостійної робіт
та проведення практичних занять

(для студентів 4-5 курсів заочної форми навчання
галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво»,
напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»)

Укладачі: **ПУШКАР** Тетяна Андріївна,
ФЕДОРОВА Вікторія Геннадіївна

Відповідальний за випуск *А. Є. Ачкасов*

Редактор *К. В. Дюкар*

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2011, 625 М

Підп. до друку 24.03.2011 р.	Формат 60×84/16
Друк на ризографі	Ум. друк. арк. 5,0
Тираж 100 пр.	Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4064 від 12.05.2011